

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.005.02.2021

Pan
Stanisław Myśliwiec
Prezes Lubuskiej Izby Rolniczej
ul. Kożuchowska 15A
65-364 Zielona Góra

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/091 Wykorzystanie środków publicznych na działalność izb rolniczych

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Lubuska Izba Rolnicza, ul. Kozuchowska 15A, 65-364 Zielona Góra (dalej: <i>LIR</i> lub <i>Izba</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Stanisław Myśliwiec, prezes LIR od 6 lipca 2015 r. do obecnej chwili (dalej: <i>Prezes</i> lub <i>Prezes LIR</i>).
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Organizacja i wykonywanie ustawowych oraz zleconych zadań przez izbę rolniczą.2. Współdziałanie izby rolniczej z organami publicznymi oraz z innymi podmiotami w zakresie realizacji ustawowych zadań zleconych innymi ustawami.3. Gospodarka finansowa oraz wykorzystanie majątku izby rolniczej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2020 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych, tj. do 8 lipca 2021 r.), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Anna Nowakowska, doradca ekonomiczny, na podstawie upoważnienia nr LZG/25/2021 z 21 kwietnia 2021 r.2. Dorota Rudnicka-Kawa, specjalista kontroli państwowej, na podstawie upoważnienia nr LZG/26/2021 z 21 kwietnia 2021 r.

(akta kontroli: str. 1-5)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 z późn. zm., dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Lubuska Izba Rolnicza realizowała wszystkie ustawowe i zlecone zadania, tym samym wpływała w województwie na kształtowanie polityki rolnej i uczestniczyła w jej realizacji. W celu wykonania tych zadań, LIR podejmowała również współpracę w innymi podmiotami.

Badanie przeprowadzone na próbie zadań wykazało, że zrealizowano je w sposób prawidłowy, a dokonane wydatki były poniesione w sposób legalny i gospodarny.

Gospodarka finansowa i majątkowa prowadzona była zgodnie z uchwałami walnego zgromadzenia, a otrzymane na realizację zadań środki zewnętrzne wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły nieujęcia w statucie jednego, spośród 19 wykonywanych przez Izbę ustawowych zadań oraz nieterminowego przekazywania uchwał do organu nadzoru. Odnosić jednakże należy, iż nieterminowo przekazane uchwały dotyczyły spraw organizacyjnych, a żadna ze stwierdzonych nieprawidłowości nie miała wpływu na prawidłowość realizacji zadań Izby.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Organizacja i wykonywanie ustawowych oraz zleconych zadań przez izbę rolniczą

Opis stanu faktycznego

1.1. Obowiązujący w Izbie statut³ zawierał wymagane elementy określone w art. 8 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych⁴ (dalej: *ustawa o izbach*). Statut określał m.in. strukturę organizacyjną Izby oraz zakres zadań wynikających z ustawy o izbach oraz zleconych innymi ustawami. Niemniej jednak spośród 19 zadań wskazanych w ustawie nie ujęto jednego, wprowadzonego do ww. ustawy z dniem 1 kwietnia 2018r., a mianowicie określonego w art. 5 ust. 1 pkt. 19 ustawy o izbach, dotyczącego *przedstawiania opinii na temat oszacowania szkód, jeżeli został złożony wniosek, o którym mowa w art. 46d ust. 5 ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (Dz. U. z 2017 r. poz. 1295 oraz z 2018 r. poz. 50, 650 i 651)*. Powyższa kwestia została opisana również w sekcji dotyczącej stwierdzonych nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 6-23)

Odnosząc do wyborów do walnego zgromadzenia izb rolniczych VI kadencji w dniu 28 lipca 2019 r., Prezes LIR wskazał na następujące działania informacyjno-promocyjne Izby:

- z uwagi na nieodzowne znaczenie samorządu gminnego w tym przedsięwzięciu, Izba wystosowała pismo do gmin z prośbą o współpracę i o pomoc w organizacji wyborów;
- podczas bieżących posiedzeń Rad Powiatowych LIR, debat, posiedzeń komisji, spotkań, warsztatów, targów rolniczych itp. uczestnicy, w tym zaproszeni goście (m.in. rolnicy, przedstawiciele instytucji działający na rzecz rolnictwa)

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Statut Lubuskiej Izby Rolniczej (przyjęty uchwałą walnego zgromadzenia LIR nr 1/III WZ/99 z dnia 19 kwietnia 1999 r., zmieniony uchwałą walnego zgromadzenia nr 5/II WZ/2003 z dnia 9 kwietnia 2003 r. oraz nr 2/II WZ/2006 z dnia 28 czerwca 2006 r.).

⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 1027.

informowani byli o zbliżających się wyborach oraz zachęceni do czynnego i biernego w nich udziału;

- druk informacji w biuletynie LIR „Rolniczy Puls”;
- bieżące informacje poprzez stronę www.lir.agro.pl;
- rozdysponowanie na poszczególne okręgi wyborcze plakatów otrzymanych z KRiR;
- rozdysponowanie obwieszczeń przygotowanych przez LIR wśród rolników, celem wywieszenia na tablicach ogłoszeń w gminach, sołectwach, świetlicach wiejskich itp.

Bezpośrednimi głównymi wydatkami związanymi z przeprowadzeniem wyborów do organów LIR były: koszty obsługi księgowej – 8 180,00 zł, materiały – 915,17 zł; diety komisji wyborczych – 74 218,00 zł; delegacje – 2 511,44 zł, diety wyborczych posiedzeń RP LIR i walne zgromadzenie LIR – 15 720,00 oraz wysyłka korespondencji do gmin z prośbą o współpracę i pomoc w organizacji wyborów. Dodatkowo, LIR poniosła wydatki na działania informacyjno-promocyjne. Bezpośrednim wydatkiem, związanym z tymi działaniami był zakup długopisów z grawerem za kwotę 319,80 zł. Ze względu na brak innych, bezpośrednich wydatków jak np. druk plakatów, spoty reklamowe, itp. związanych tylko i wyłącznie z wyborami nie sposób jednoznacznie oszacować kosztu tych działań. Prezes wskazał, że mimo niewielkiego budżetu jakim dysponuje LIR i wydanych niedużych nakładów finansowych na ten cel, działania w tym zakresie były szerokie. Na bieżąco na stronie internetowej nieodpłatnie ukazywały się informacje promujące wybory. W dwóch wydaniach dwumiesięcznika LIR nr 2/2019, 3/2019 ukazały się materiały nt. wyborów, a w numerze 4/2019 podsumowujące wybory (koszt druku wymienionych wydań wyniósł 5 491,20 zł). Na każdym spotkaniu z rolnikami, podczas targów rolniczych oraz podczas ostatnich posiedzeń Rad Powiatowych LIR ich przewodniczący podkreślali znaczenie Izby oraz zachęcali, aby czynnie uczestniczyć w wyborach. Ponadto, bezkosztowo, poprzez delegatów Izby i członków komisji wojewódzkiej i okręgowych, w terenie rozdysponowane zostały plakaty i materiały informacyjno-promocyjne otrzymane od KRiR⁵. Za sprawą delegatów, w niektórych kościołach na obszarach wiejskich, podczas ogłoszeń duszpasterskich, były odczytywane informacje o wyborach do izb rolniczych. Plakaty wisiały również nieodpłatnie na budynkach, w których mieszczą się biura LIR oraz w samych biurach LIR, które licznie odwiedzali rolnicy z całego województwa.

(akta kontroli str. 62-94)

Frekwencja wyborcza wyniosła 7%, a przyczyny takiej frekwencji, w ocenie Prezesa LIR były następujące: *Już w grudniu 2018 r. LIR wniosła do KRiR uwagę co do zaproponowanego terminu wyborów do walnych zgromadzeń izb rolniczych, mając już wtedy obawy, iż ze względu na pełnię sezonu letniego zaplanowane na dzień 28 lipca 2019 r. wybory mogą przełożyć się na niską frekwencję. Wówczas Zarząd LIR wniosł do KRiR o zmianę planowanego terminu na pierwszą dekadę czerwca. 28 lutego 2019r. o zmianę terminu LIR zwróciła się również do ministra rolnictwa. Kolejną podjętą kwestią było zwrócenie uwagi, iż zgodnie z zapisem art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2017r. poz. 1892), uprawnionymi do udziału w wyborach do izb rolniczych są właściciele, posiadacze samoistni, użytkownicy wieczyści lub posiadacze gospodarstw rolnych, tj. gruntów o łącznej powierzchni przekraczającej 1 ha lub 1 ha przeliczeniowy, czyli*

⁵ Rozwieszane były w lokalnych sklepikach, urzędach, świetlicach wiejskich i na lokalnych tablicach ogłoszeń.

z pominięciem tzw. „działkowiczów”, czyli osób, które mają mniej niż 1 ha przeliczeniowy. Jednakże izba nie ma uprawnień, aby sprawdzić czy faktycznie na listach przygotowanych przez gminy nie widnieją osoby mające mniej niż 1 ha. Do niskiej frekwencji przyczynia się również fakt, iż w wyborach do izb rolniczych okręgiem wyborczym jest gmina. Jeżeli rolnik posiada grunty w kilku gminach, w kilku jest płatnikiem podatku rolnego i w każdej z nich ma prawo głosować. Wobec tego w spisie członków izby rolniczej uprawnionych do głosowania ujęte są również osoby mające miejsce zamieszkania w sąsiednich województwach lub mieszkające w odległych rejonach Polski. Z racji odległości osoby te nie biorą udziału w wyborach w każdym okręgu, w którym są uprawnione. Wiemy, iż rolnicy głosują tylko w gminie zamieszkania. Ponadto w spisie uprawnionych do głosowania ujęci są zarówno płatnicy podatku rolnego utrzymujący się wyłącznie z rolnictwa, jak i tzw. dwuzawodowcy, a także prowadzący dodatkowo działalność inną niż rolnicza, którzy z tej działalności osiągają wyższe przychody niż z działalności rolniczej. W wyborach uczestniczą zazwyczaj tylko czynni rolnicy, dla których samorząd rolniczy jest wsparciem, jest niezbędny w rozwiązywaniu problemów związanych z prowadzeniem gospodarstwa i reprezentuje ich interesy. Następnym wnioskiem jest fakt, iż izby rolnicze mają zbyt małe kompetencje, a to przedkłada się na brak chęci udziału w strukturach samorządu rolniczego. Ponadto, (...) finanse, którymi dysponuje LIR, nie zachęcają do udziału w pracach na rzecz samorządu rolniczego, które opierają się wyłącznie na pracy społecznej.

(akta kontroli str. 62-94)

Zasady gospodarki finansowej Izby ujęte w statucie były zgodne z art. 35 ustawy o izbach, a mianowicie określały jej dochody, jednakże nie obejmowały zapisów w zakresie:

- art. 35 a, tj. wpłaty na rzecz Krajowej Rady Izb Rolniczych;
- art. 35 b, tj. zasad ponoszenia kosztów uczestnictwa organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych;
- art. 35 c, tj. środków wyłączonych spod egzekucji.

Prezes LIR wyjaśnił, iż w zakresie gospodarki finansowej, w statucie nie ma wykazanego obowiązku wpłaty na rzecz KRIR, zasad ponoszenia kosztów uczestnictwa organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych ani środków wyłączonych spod egzekucji, ponieważ nie ma prawnego obowiązku, aby taki zapis znalazł się w w/w akcie prawnym. Powyższe zapisy zawarte są w ustawie o izbach rolniczych, która jest nadrzędnym, powszechnie obowiązującym aktem prawnym i Lubuska Izba Rolnicza ma obowiązek stosować się do zapisów w/w ustawy.

(akta kontroli str. 6-23, 59-61)

Zakres zadań komisji rewizyjnej LIR określony w § 32 statutu był zgodny z zadaniami określonymi w art. 16 ust. 2 ustawy o izbach, tj.:

- kontrola wykonywania uchwał walnego zgromadzenia;
- kontrola działalności finansowej Izby;
- przedstawianie walnemu zgromadzeniu wniosków o udzielenie, bądź odmowy udzielenia absolutorium zarządowi oraz wniosków wraz z uzasadnieniem o odwołanie całego składu zarządu lub poszczególnych jego członków;
- podejmowanie uchwały w sprawie wyboru podmiotu uprawnionego do badania rocznego sprawozdania finansowego.

Ponadto, w statucie Izby wskazano, iż zakres zadań komisji rewizyjnej może być rozszerzony uchwałą walnego zgromadzenia.

(akta kontroli str. 6-23)

Do kompetencji zarządu LIR należało m.in. prowadzenie gospodarki finansowej Izby, co było zgodne z art. 19 ustawy o izbach, a w szczególności:

- przygotowywanie projektów uchwał walnego zgromadzenia;
- opracowywanie projektów budżetu Izby wraz z planem finansowym;
- przedstawianie walnemu zgromadzeniu do zatwierdzenia rocznych sprawozdań z działalności statutowej i finansowej;
- podejmowanie uchwał w sprawach zaciągania kredytów i innych zobowiązań finansowych do wysokości ustalonej przez walne zgromadzenie;
- przedstawianie walnemu zgromadzeniu projektów regulaminu pracy zarządu oraz projektów zmian do tego regulaminu;
- ustalanie zasad wynagradzania pracowników biura Izby oraz zatwierdzanie regulaminu pracy biura;
- powoływanie i odwoływanie dyrektora biura Izby oraz ustalanie jego wynagrodzenia;
- ustalanie struktury organizacyjnej biura Izby;
- podejmowanie czynności przez Izbę związanych z utworzeniem lub przystąpieniem do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółek akcyjnych, fundacji oraz stowarzyszeń.

(akta kontroli str. 6-23, 131-138)

Skład i liczba członków komisji rewizyjnej oraz zarządu Izby były zgodny odpowiednio z art. 16 ust.1 i art. 18 ust. 1-2 ustawy o izbach oraz zapisami statutu. Zgodnie z art. 16 ust. 3 ustawy o izbach członkowie komisji rewizyjnej nie byli jednocześnie członkami zarządu izby.

(akta kontroli str. 5, 16-17)

Poza zadaniami określonymi w ustawie o izbach, wymieniono w statucie informowanie na temat integracji z Unią Europejską. Ponadto, w Izbie obowiązywały m.in. regulaminy wewnętrzne dotyczące pracy poszczególnych organów izby, tj.: regulamin obrad walnego zgromadzenia LIR; regulamin pracy zarządu LIR; regulamin pracy komisji rewizyjnej oraz zasady przeprowadzania wyborów do zarządu i komisji rewizyjnej oraz na kandydata do KRIR. Ponadto, przyjęto⁶ *Instrukcję obiegu i kontroli dokumentów finansowo-księgowych w LIR*, a także ustalono procedurę⁷ wydawania opinii w komorniczym postępowaniu egzekucyjnym w formie uchwał zarządu.

(akta kontroli str. 95-117)

W statucie określono zasady działania rad powiatowych i ich organizację (§41-§46). Nie określono natomiast zasad wydatkowania środków publicznych przez rady powiatowe izby oraz sposobu ich rozliczania.

Prezes LIR wyjaśnił, iż *statut nie określa szczegółowych zasad wydatkowania środków publicznych oraz ich rozliczania przez rady powiatowe LIR, ponieważ nie*

⁶ Uchwała Zarządu LIR Nr 1/01/Z/2019 z 22 stycznia 2019 r.

⁷ Na posiedzeniu zarządu LIR w dniu 11 września 2017 r.

było obowiązku prawnego, aby taki zapis wprowadzić. Powyższy dokument sporządzony został zgodnie z ustawą o izbach rolniczych i przeszedł pozytywną weryfikację Wojewody Lubuskiego. W związku ze skromnym budżetem Izby, Rady Powiatowe Lubuskiej Izby Rolniczej nie mają przydzielonych własnych środków finansowych na działalność ustawową. Wszelkie działania związane z finansami Izby są scentralizowane i każdorazowo, na wniosek Rady, rozpatrywane przez Zarząd LIR. Ponadto Rady Powiatowe LIR nie mają własnych biur. Istnieje możliwość korzystania z majątku Lubuskiej Izby Rolniczej przez Rady Powiatowe, każdorazowo, na wniosek Rady, decyzję podejmuje Zarząd LIR.

(akta kontroli str. 6-23, 59-61)

W latach 2018-2020 komisja rewizyjna nie przeprowadzała kontroli wykorzystania majątku i środków finansowych Izby. W badanym okresie odbywały się posiedzenia komisji rewizyjnej⁸, które dotyczyły m.in.: zapoznania się ze sprawozdaniami finansowymi Izby za dany rok wraz z ich analizą – członkowie komisji rewizyjnej nie stwierdzili nieprawidłowości w gospodarowaniu finansami Izby w latach 2018-2020; analizy założeń budżetu Izby; zapoznania się ze sprawozdaniem z działalności statutowej Izby; analizy projektów uchwał walnego zgromadzenia LIR i udzielenia absolutorium dla zarządu Izby.

Ponadto, zgodnie ze sprawozdaniami z działalności komisji rewizyjnej⁹ komisja debatowała m.in. nad sprawami finansowymi LIR i składników majątku Izby, w tym nad możliwością finansowania budowy siedziby LIR przy ul. Batorego w Zielonej Górze.

(akta kontroli str. 118-130)

Z uchwał podjętych przez organy LIR w latach 2018-2020, w szczególności przez zarząd Izby i walne zgromadzenie wynikało, że organy te wykonywały zadania związane z gospodarowaniem i majątkiem¹⁰.

(akta kontroli str. 131-138)

LIR nie dysponuje informacją o liczbie członków Izby. W sprawozdaniach SOF-4s o działalności samorządu gospodarczego i zawodowego (Dział III, poz. 4), jako liczbę członków jednostki (za lata 2018, 2019 i 2020, odpowiednio: 132; 131 i 131) wskazano liczbę członków organów izby wybranych spośród członków samorządu rolniczego w wyborach do rad powiatowych izb rolniczych.

⁸ Dwa posiedzenia w 2018 roku, tj. 12 kwietnia i 18 września; dwa posiedzenia w 2019 roku, tj. 21 maja oraz 10 grudnia; jedno posiedzenie w 2020 r., tj. 22 czerwca, natomiast drugie zaplanowane na 4 listopada zostało odwołane ze względu na sytuację epidemiczną w związku z COVID-19; jedno posiedzenie w 2021 r., tj. 22 czerwca 2021 r.

⁹ Za 2018 rok – załącznik do uchwały Nr 4/II/WZ/2019 WZ LIR z dnia 21 maja 2019 r. oraz za 2019 rok - załącznik do uchwały Nr 4/II/WZ/2020 WZ LIR z dnia 23 czerwca 2020 r.

¹⁰ M. in. poprzez uchwalenie budżety Izby; ustalenie diet przysługujących członkom rad powiatowych za czynności wykonywane na rzecz LIR a powierzone przez zarząd Izby; podjęcie uchwały w sprawie realizacji inwestycji w zakresie adaptacji budynku stanowiącego własność LIR położonego w Zielonej Górze, ul. Batorego 128B na biuro LIR; w sprawie realizacji zadania dotyczącego zakupu i montażu sześciu instalacji meteorologicznych; w sprawie wynagrodzenia Dyrektora Biura LIR; w sprawie upoważnienia pracownika Biura LIR do pobierania gotówki; w sprawie składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków oraz zobowiązań majątkowych LIR; w sprawie ustalenia wysokości diet i zwrotu kosztów podróży służbowych członków Walnego Zgromadzenia, Komisji Rewizyjnej, Zarządu, Komisji Problemowych, Rad Powiatowych Izby oraz Delegata do Krajowej Rady Izb Rolniczych za czynności wykonane na rzecz LIR, a powierzone przez Zarząd Izby; w sprawie nabycia przez LIR lokalu użytkowego - dodatkowej powierzchni biurowej w budynku przy ul. Kożuchowskiej 15A w Zielonej Górze; upoważnienie zarządu LIR do zaciągnięcia kredytu inwestycyjnego do kwoty 2,5 mln zł na rozbudowę i nadbudowę budynku położonego w Zielonej Górze przy ul. Batorego 128B; w sprawie zbycia przez LIR ½ udziału do prawa własności nieruchomości położonej w Zielonej Górze, ul. Batorego 128B na rzecz województwa lubuskiego.

Prezes wskazał, że powyższe wynika z braku możliwości wskazania przez Lubuską Izbę Rolniczą konkretnej liczby członków samorządu rolniczego określonych w art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. z 2018 r., poz. 1027). Uzyskanie dokładnej liczby członków izby wskazanych w ustawie o izbach rolniczych wymaga wystąpienia do: wszystkich gmin województwa lubuskiego w odniesieniu do płatników podatku rolnego; właściwych urzędów skarbowych - w odniesieniu do podatników podatku dochodowego z działów specjalnych produkcji rolnej; właściwych, ze względu na siedzibę, rolniczych spółdzielni produkcyjnych - w odniesieniu do członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych posiadających w tych spółdzielniach wkłady gruntowe.

Zaznaczyć należy, iż izba rolnicza nie posiada narzędzi prawnych, aby o takie dane występować. Z przepisu art. 28 pkt 2 ustawy o izbach rolniczych wynika, iż sporządzenie spisów uprawnionych do udziału w głosowaniu w wyborach do izb rolniczych jest jednym z zadań, o których mowa w art. 8 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2019 poz. 506), czyli zadaniem z zakresu administracji rządowej nałożonym przez ustawę o izbach rolniczych. Przepisy art. 8 ustawy o samorządzie gminnym dopuszczają zatem możliwość zlecenia zadań gminom w dwóch trybach: ustawowym (nałożenie przez ustawy obowiązku wykonania zadań z zakresu administracji rządowej) oraz w drodze porozumień zawartych z organami administracji rządowej. Przepisy te wykluczają zatem możliwość zlecenia zadań gminie przez inne podmioty – np. przez izbę rolniczą.

Ponadto wybory do izb rolniczych odbywają się co cztery lata, natomiast obowiązek składania sprawozdań do GUS - co rok, zatem dane brane ze spisu tworzonego dla potrzeb wyborów byłyby nieaktualne. Nadmienić należy, iż w obecnym porządku prawnym spis wykonywany jest tylko i wyłącznie na potrzeby wyborów jako zadanie zlecone gminie i domniemywać można, że gminy, rolnicze spółdzielnie produkcyjne oraz urzędy skarbowe, nie przekażą izbie powyższych informacji na potrzeby składania sprawozdań do GUS.

Potwierdzając powyższe przekazuję, iż Zarząd Lubuskiej Izby Rolniczej w 2019 r., organizując wybory do izb, wystosował pismo do Naczelników Urzędów Skarbowych w woj. lubuskim z prośbą o sporządzenie list uprawnionych do głosowania. W odpowiedzi otrzymaliśmy informację, iż indywidualne dane podatników zgodnie z art. 293 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – ordynacja podatkowa, objęte są tajemnicą skarbową, a Lubuska Izba Rolnicza nie jest wymieniona w przepisach ww. ustawy jako podmiot uprawniony do uzyskania żądanych informacji.

Innym istotnym problemem w ustaleniu faktycznej liczby członków LIR jest fakt, iż członek samorządu rolniczego może posiadać grunty rolne (być płatnikiem podatku rolnego) w kilku różnych gminach. Zatem pracownik biura LIR musiałby z otrzymanych od gmin danych stworzyć własną bazę, aby nie doszło do policzenia tej samej osoby kilkakrotnie, co nawet przy zwiększonej liczbie pracowników biura LIR jest praktycznie niemożliwe do zrobienia, nie wspominając już o oszacowaniu sumy godzin pracy społecznej świadczonej przynajmniej raz w danym roku sprawozdawczym przez wszystkich członków, gdzie Izba nie jest w stanie dotrzeć do każdego wykazanego podatnika, aby uzyskać dane.

Reasumując, obowiązujący stan prawny i niewielka kadra zatrudniona w biurach LIR uniemożliwia zliczenie faktycznej ilości członków lubuskiego samorządu rolniczego, a co za tym idzie weryfikację i ustalenie danych potrzebnych do sprawozdań. A zatem ze względu na brak możliwości pozyskania wiarygodnych danych, w rozmowie telefonicznej z pracownikiem Urzędu Statystycznego, uzgodniono, iż na potrzeby składanych sprawozdań do GUS Lubuska Izba Rolnicza będzie podawać liczbę członków będących członkami organów Izby, a nie liczbę członków samorządu rolniczego województwa lubuskiego i czyni tak, już rokrocznie,

co najmniej od 2018 roku. W związku z faktem, iż zrzeszamy w swych strukturach na dziś 133 osoby, tylko w odniesieniu do tych osób jesteśmy w stanie określić płeć, wiek, czy sumę godzin pracy społecznej świadczonej przynajmniej raz w danym roku sprawozdawczym przez wszystkich członków.

(akta kontroli str. 139-144, 152-155, 441-442)

1.2. Izba w badanym okresie nie sporządzała rocznych planów działalności. Prezes LIR wskazał, iż *ani ustawa o izbach rolniczych, ani statut nie nakłada na organy izby obowiązku sporządzania tzw. rzeczowych planów pracy. Z dotychczasowych doświadczeń Izby wynika, że dawniej opracowywane plany w wielu sytuacjach rozmięły się z rzeczywistą realizacją zadań, na co wpływa wiele czynników zewnętrznych. Głównym powodem braku możliwości sporządzania realnych programów działalności jest niestabilność rynków rolnych, polityki rolnej czy chociażby założeń pogodowych. Poza tym, Prezes wskazał, iż rolnictwo jest dynamiczną dziedziną gospodarki uzależnioną od warunków atmosferycznych oraz biologicznych. Na początku każdego roku kalendarzowego trudno rozmięły się z rzeczywistą realizacją zadań, na co wpływało wiele czynników zewnętrznych. Podobnie przewidzieć suszę czy chorobę wirusową jaka może wystąpić, a rolnicy od samorządu rolniczego oczekują przede wszystkim pomocy w trudnych, nieprzewidywalnych, losowych przypadkach.*

Ponadto Prezes LIR wskazał, iż *nie można twierdzić, że Izba realizuje swe zadania bezplanowo, gdyż na każdy rok zatwierdzany jest budżet Izby, z którego wynika część zadań również rzeczowych. Ustawa o izbach rolniczych ściśle precyzuje czym izby powinny się zajmować, a LIR realizuje niemal wszystkie zadania ustawowe oraz wiele zadań dodatkowych, podyktowanych bieżącą sytuacją w rolnictwie. Przekrój tych zadań zawiera wydawany co dwa miesiące biuletyn „Rolniczy Puls” oraz przedstawiany jest na stronie internetowej izby.*

(akta kontroli str. 24-25, 38-58)

Prezes wskazał również, iż Biuro Izby ewidencjonowało wykonywane prace w kalendarzach na każdy rok objęty kontrolą, wskazując w nich sposób realizacji zadań w poszczególnych miesiącach. Nie była natomiast prowadzona osobna ewidencja rodzaju i liczby realizowanych zadań. Podkreślił jednakże, że Zarząd Izby jest zobowiązany corocznie składać sprawozdania z realizacji działalności statutowej dla walnego zgromadzenia LIR, które podejmuje uchwałę w zakresie zatwierdzenia, przyjęcia sprawozdania. Uchwały w tym temacie były corocznie przekazywane do organu nadzorującego i nigdy nie zostały zakwestionowane, ponadto Wojewoda nigdy nie pytał o rzeczowe plany pracy.

(akta kontroli str. 24-25, 38-58)

Izba w latach 2018-2020 realizowała wszystkie zadania wymienione w art. 5 ust. 1 pkt. 1-19 ustawy o izbach (19 zadań), w tym trzy częściowo, tj. prowadzenie analiz kosztów i opłacalności produkcji rolnej (pkt.4)¹¹; prowadzenie listy rzeczoznawców oraz przyznawanie tytułów kwalifikacyjnych w zakresie rolnictwa na zasadach określonych w odrębnych przepisach (pkt.9); przedstawianie opinii na temat oszacowania szkód, jeżeli został złożony wniosek, o którym mowa w art. 46d ust.5 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (pkt.19) – w 2020 r. wystąpiła jedna sprawa w tym zadaniu.

(akta kontroli str. 163-168)

W przypadku zadania realizowanego częściowo, tj. dotyczącego prowadzenia listy rzeczoznawców oraz przyznawania tytułów kwalifikacyjnych w zakresie rolnictwa na

¹¹ Opisano w badanej próbie.

zasadach określonych w odrębnych przepisach, Prezes wyjaśnił, iż z woli ustawodawcy zadanie określone w art. 5 ust. 1 pkt 9 ustawy o izbach, jak dotąd nie podlegała wykonaniu, z uwagi na brak przepisów odrębnych, określających zasady prowadzenia list rzeczoznawców oraz przyznawania tytułów kwalifikacyjnych w zakresie rolnictwa. Jednakże LIR w ramach niniejszego zadania ustawowego zamieszcza na stronie internetowej Izby rzeczoznawców Stowarzyszenia Naukowo – Technicznego Inżynierów i Techników Rolnictwa (SITR)¹² oraz posiada listę osób, które ukończyły Szkołę Wyższą "Wszechnica Polska" w zakresie szacowania szkód łowieckich.

(akta kontroli str. 163-168)

W zakresie zadania realizowanego częściowo dotyczącego przedstawiania opinii na temat oszacowania szkód, jeżeli został złożony wniosek, o którym mowa w art. 46d ust.5 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie, Prezes wskazał, iż *biuro LIR po otrzymaniu informacji z nadleśnictwa o zaplanowanym szacowaniu „z odwołania” zawiadamia o tym spotkaniu przedstawicieli Izby z danego terenu. Opinie delegatów załączane są do protokołu szacowania, który jest dokumentem nadleśnictwa. W związku z brakiem przepisów zobowiązujących nadleśnictwa do przekazywania ich Izbie nie jesteśmy w stanie oszacować ilości wydanych opinii. Ponadto zdarza się również, że ze względu na bardzo krótki termin szacowania z odwołania oraz wieloletnią współpracę z delegatami, nadleśnictwa kontaktują się bezpośrednio z członkami rad powiatowych LIR bez zawiadomienia pisemnego skierowanego na adres siedziby Izby.*

(akta kontroli str. 163- 168, 415-418)

Prezes LIR wskazał, że Izba uwzględniła problemy rolnictwa wynikające z wystąpienia pandemii COVID-19 w realizowanych przez siebie zadaniach m.in. występując do organów z różnymi wnioskami, tj.:

- wobec wielu niewiadomych dotyczących szacowania szkód łowieckich w okresie ogłoszenia epidemii koronawirusa COVID-19 i nałożeniu obostrzeń ze strony Rządu RP, w związku z nasilającymi się szkodami wyrządzonymi przez zwierzynę łowną, a także odmowami szacowania przez koła łowieckie, Izba wystąpiła z pismem do wojewody lubuskiego w celu wyjaśnienia tych kwestii;
- wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rolników LIR wystąpiła również do Zarządu KRIR o zwrócenie się do Prezesa Rady Ministrów o zwolnienie ich z obowiązku odprowadzenia II raty podatku rolnego, ogólnie dla całego kraju, bez konieczności składania wniosków indywidualnych;
- LIR oraz Lubuskie Forum Rolnicze w związku z coraz cięższą, a w niektórych przypadkach wręcz tragiczną, sytuacją gospodarstw rolnych, nie tylko w województwie lubuskim, ale w całej Polsce, wystąpiła z pismem do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (*dalej: MRiRW*) o podjęcie zdecydowanych kroków by złagodzić negatywne skutki wywołane wieloma czynnikami, a spotęgowane obecną sytuacją epidemiczną. Jednym z głównych postulatów środowiska rolniczego województwa lubuskiego była prośba o poparcie Ministra Jana Krzysztofa Ardanowskiego, jako członka Rady Ministrów, ogłoszenia klęski żywiołowej w Polsce;
- w związku z ustaleniem we wszystkich punktach sprzedażowych godzin dla seniorów, które nie miały zasadności w przypadku np. składów rolniczych, punktów sprzedaży maszyn, narzędzi rolniczych oraz części zamiennych i innych

¹² http://lir.agro.pl/?page_id=34307, dostęp: 6 lipca 2021 r.

środków do produkcji rolniczej, Izba wystąpiła z pismem do KRIR o zniesienie godzin dla seniora w tych punktach;

- w związku z trudną sytuacją wywołaną epidemią wirusa SARS-CoV-2 oraz bardzo dużym prawdopodobieństwem wystąpienia trzeciego roku z rzędu klęski suszy, analogicznie do pisma skierowanego do KRIR, Izba zwróciła się do MRiRW, z prośbą o pilną pomoc gospodarstwom rolnym poprzez zwolnienie rolników z obowiązku odprowadzenia II raty podatku rolnego. O pomoc w tej sprawie zostały także wystosowane pisma do Wojewody Lubuskiego i Regionalnej Izby Obrachunkowej;
- wystosowano pismo do KRIR w sprawie wstrzymania przeprowadzenia kontroli gospodarstw ekologicznych przez jednostki certyfikujące w obliczu pandemii, co ostatecznie skutkować będzie brakiem wypłaty zaliczek związanych z płatnościami ekologicznymi;
- w związku z wieloma niepokojącymi sygnałami zarówno od kół łowieckich jak i środowiska rolniczego LIR wystąpiła z pismem do MRiRW o przywrócenie możliwości wykonywania polowań zbiorowych na terenie województwa lubuskiego. Ten rodzaj polowań to możliwość pozyskania środków finansowych i zwiększenia dochodów kół łowieckich, które w dużej mierze służą do pokrycia szkód łowieckich w zgłaszanych przez rolników uprawach, ponieważ członkowie kół łowieckich są osobami prywatnymi i każde dodatkowe świadczenie na rzecz koła wpływa bezpośrednio na domowy budżet co było nie bez znaczenia w sytuacji pandemii SARS-CoV-2;
- ponadto, pracownicy biura LIR odpowiadali kontaktującym się telefonicznie rolnikom objętym kwarantanną nt. czynności na terenie gospodarstwa jakie mogą wykonywać będąc na kwarantannie.

(akta kontroli str. 62-94)

LIR w latach 2018-2020 otrzymała do zaopiniowania łącznie 126¹³ projektów aktów prawa miejscowego dotyczących rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych przekazanych przez organy samorządu terytorialnego¹⁴. Opinie te dotyczyły: uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego; zagospodarowania przestrzennego działek; obniżenia ceny zakupu żyta przyjmowanej jako podstawa obliczenia podatku rolnego; zmian studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego; projektu w sprawie podziału województwa na obwody łowieckie oraz zaliczenia obwodu łowieckiego do kategorii.

(akta kontroli str. 169-185)

Z badania 25 opinii¹⁵ wynikało, iż były one zaopiniowane w następujących terminach od daty wpływu do Izby: w tym samym dniu (sześć przypadków), w dniu następnym (cztery), w okresie od dwóch do sześciu dni od wpływu (10); w okresie od 10 dni od 14 (pięć) i były niezwłocznie przekazywane do organu wnioskującego¹⁶. Izba wydała sześć opinii negatywnych¹⁷, w pozostałych przypadkach (19) była to opinia pozytywna/brak uwag.

¹³ 29 w 2018 roku, 40 w 2019 roku, 57 w 2020 roku.

¹⁴ Wójtów, burmistrzów, prezydentów miasta, sejmik województwa lubuskiego.

¹⁵ Na podstawie próby wynoszącej 20% z łącznie 126 wydanych opinii w latach 2018-2020, tj. 6 opinii w 2018 r., 8 opinii w 2019 r. i 11 opinii w 2020 r.

¹⁶ W dniu zaopiniowania (8 przypadków); jeden dzień po zaopiniowaniu (13 przypadków); dwa dni po zaopiniowaniu (1); cztery dni po zaopiniowaniu (1); sześć dni po zaopiniowaniu (1); dziewięć dni po zaopiniowaniu (1).

¹⁷ W każdym przypadku brak wiedzy, czy uwzględniono uwagi w ostatecznej wersji aktu.

Jedynie w dwóch przypadkach Izba posiadała wiedzę o uwzględnieniu opinii w ostatecznej wersji aktu¹⁸, w pozostałych przypadkach (23) Izba takiej wiedzy nie miała.

(akta kontroli str. 186-189)

Izba w badanym okresie nie otrzymała od wojewody lubuskiego żadnych projektów aktów prawa miejscowego do zaopiniowania.

(akta kontroli str. 169-185)

W latach 2018-2020 Izba zrealizowała łącznie pięć¹⁹ zadań zleconych przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego (dalej: *UMWL*), tj.:

- organizacja dwóch konkursów (w 2018 i 2019 r.) wieńca dożynkowego podczas Lubuskiego Święta Plonów w ramach promocji województwa lubuskiego. LIR na realizację tego zadania corocznie otrzymał 3 tys. zł, które wydatkował w całości;
- zwiększenie²⁰ sieci punktów pomiarowych suszy na terenie województwa lubuskiego poprzez zakup i uruchomienie sześciu stacji meteorologicznych współpracujących z systemem monitoringu suszy rolniczej Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach²¹. Dotacja celowa wynosiła 350 tys. zł. i została rozliczona zgodnie z przeznaczeniem. Wykorzystano 336,4 tys. zł, pozostałą kwotę 13,6 tys. zł zwrócono na konto województwa lubuskiego terminowo. Powyższe zadanie zostało zrealizowane przy udziale podmiotów zewnętrznych, a mianowicie:
 - a) w ramach przetargu nieograniczonego²² udzielono zamówienia firmie zewnętrznej na zakup, dostawę i montaż sześciu stacji meteorologicznych oraz włączenie ich do systemu monitoringu suszy rolniczej IUNG w Puławach;
 - b) w ramach zapytania ofertowego zawarto umowę z firmami zewnętrznymi na:
 - wykonanie ogrodzenia i zasilania elektrycznego stacji meteorologicznych;
 - wykonanie oświetlenia i montażu atrapy kamery wizyjnej dla sześciu stacji meteorologicznych;
 - przeprowadzenie postępowania przetargowego, przygotowanie inwestycji, nadzór inwestorski, przygotowanie i opracowanie dokumentacji;
 - c) w ramach długoletniej stałej współpracy zawarto umowę z kancelarią na: przygotowanie projektów umów, zaopiniowanie projektu umowy współpracy, prawną koordynację negocjacji umów, ostateczną akceptację pod względem prawnym treści umów;
- zakup i rozdysponowanie wśród myśliwych pakietów bioasekuracyjnych zabezpieczających przed rozprzestrzenianiem wirusa ASF (dwa zadania)²³, na kwotę dotacji celowej odpowiednio w wysokości 20 tys. zł i 40 tys. zł. Dotacje zostały rozliczona w całości i zgodnie z przeznaczeniem.

(akta kontroli str. 190-196, 424-432)

¹⁸ Dotyczy UMWL przy pozytywnej opinii ze strony LIR.

¹⁹ Dwa zadania (w 2018 r.); dwa (w 2019 r.); jedno (w 2020 r.).

²⁰ W 2018 roku.

²¹ Dalej: *IUNG*.

²² Ogłoszenie o udzieleniu zamówienia nr 500280289-N-2018 z 22 listopada 2018 r.

²³ W 2019 i 2020 roku.

LIR w latach 2018-2020 sporządzała i przedstawiała organom administracji rządowej i samorządowej analizy, oceny, opinie i wnioski z zakresu produkcji rolnej oraz rynku rolnego (**art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o izbach**) odpowiednio w: 14, pięciu, sześciu przypadkach.

Analiza realizacji ww. zadania przeprowadzona na próbie²⁴ wykazała, iż problematyka była zróżnicowana i dotyczyła:

- w 2018 r.: rejestracji herbicydu zwalczającego chwasty dwuliścienne w uprawie łubinów²⁵; umożliwienia posiadaczom oznakowanych zwierząt gospodarskich składającym w formie elektronicznej zgłoszeń o zwierzętach do systemu identyfikacji i rejestracji zwierząt, wglądu do rejestracji i weryfikacji pogłowia własnych zwierząt²⁶; podjęcia działań umożliwiających uzyskanie przez rolników z modernizacji gospodarstw rolnych zakupu systemów nawadniających²⁷;
- w 2019 r.: zmiany zapisów dotyczących terminów stosowania nawozów azotowych zamieszczonych w „Programie działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu²⁸;
- w 2020 r.: transportu saletry amonowej jako substancji niebezpiecznej oraz przeglądu ciągników i przyczep w miejscach innych niż stacje kontroli pojazdów przy zachowaniu standardów przeglądu określonych przepisami²⁹.

Ponadto w badanym okresie, przedstawiciele Izby, podczas posiedzeń m.in. sejmiku województwa lubuskiego czy spotkań u wojewody lubuskiego, brali udział w analizie i opiniowaniu bieżącej sytuacji w rolnictwie (liczba takich spotkań w badanym okresie wyniosła łącznie 107).

(akta kontroli str. 163-168, 197-202)

LIR w latach 2018-2020 występowała do organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego w województwie z inicjatywą w zakresie regulacji prawnych dotyczących rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych oraz opiniowanie tych przepisów (**art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o izbach**) odpowiednio w: 10, dwóch, ośmiu przypadkach.

Analiza realizacji ww. zadania przeprowadzona na próbie³⁰ wykazała, iż przypadki były zróżnicowane i dotyczyły:

- w 2018 r.: braku możliwości szacowania strat spowodowanych przez suszę w uprawach kukurydzy³¹; interwencji w związku z ustanowionym programem pomocy dla rolników i producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w gospodarstwach rolnych - dotyczyło ulewnych deszczy przed sierpniem 2017³²;
- w 2019 r.: tematu suszy i problemów komisji szacujących straty w 2018 r.³³;

²⁴ 20% zrealizowanych zadań w tym zakresie.

²⁵ Opinia skierowana do Dyrektora Departamentu Hodowli i Ochrony Roślin w MRiRW.

²⁶ Wniosek gorzowskiej rady powiatowej skierowany przez Prezesa LIR do ministra rolnictwa.

²⁷ Wniosek LIR do ministra rolnictwa.

²⁸ Wniosek do wojewody lubuskiego, ministra rolnictwa i prezesa KRIR.

²⁹ Wniosek do ministra rolnictwa.

³⁰ 20% zrealizowanych zadań w tym zakresie.

³¹ Pismo do wojewody lubuskiego.

³² Pismo do wojewody lubuskiego.

³³ Pismo do starosty strzelecko-drezdeneckiego.

- w 2020 r.: opłat za przeprowadzenie badania przedubojowego³⁴; zaopiniowania projektu uchwały urzędu marszałkowskiego w sprawie podziału województwa lubuskiego na obwody łowieckie oraz zaliczenia obwodu łowieckiego do kategorii³⁵.

Ponadto, Izba w badanym okresie występowała do innych organów niż wymienione ww. przepisie, tj. do organów administracji rządowej poza województwem (ministerstwo) z inicjatywą w zakresie regulacji prawnych dotyczących rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych oraz opiniowanie projektów tych przepisów. W latach 2018-2020 wystosowano łącznie 14 pism.

(akta kontroli str. 163-168, 197-202, 419-423)

LIR w latach 2018-2020 podejmowała prowadzenie działań na rzecz tworzenia rynku rolnego oraz poprawy warunków zbytu płodów rolnych i produktów rolnych (**art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy o izbach**) odpowiednio w: sześciu, 10 i trzech przypadkach.

Analiza realizowanego zadania, o którym mowa w ww. przepisie, przeprowadzona na próbie³⁶ wykazała, iż:

- w 2018 r.: Izba nawiązała współpracę z Lubuskim Centrum Produktu Regionalnego w Zielonej Górze³⁷, którego cele i zadania dotyczyły m.in. propagowania spuścizny produktów regionalnych i lokalnych wytwarzanych na terenie województwa lubuskiego; dbania o odpowiedni wizerunek produktów regionalnych i lokalnych oraz wspieranie i koordynowanie działania podmiotów zajmujących się ich wytwarzaniem i dystrybucją; informowania o walorach produktów regionalnych i lokalnych; organizowania promocji rolnictwa i wsi województwa w kraju i za granicą w tym: konkursy, targi, wystawy, misje gospodarcze; przygotowywania informacji i opracowań dotyczących promocji i identyfikacji produktów regionalnych i lokalnych; prowadzenia informatycznej bazy danych o firmach przetwórstwa rolno-spożywczego i obsługi rolnictwa; wspomagania inicjatyw gospodarczych oraz prowadzenie szeroko rozumianego doradztwa w zakresie działalności związanej z promocją produktów regionalnych i lokalnych oraz technologią produkcji;
- w 2019 r.: LIR zorganizowała wykład popularyzujący sprzedaż produktów rolnych poprzez sprzedaż bezpośrednią; inicjatywy na rzecz skracania łańcuchów dostaw żywności; podczas posiedzenia żarskiej rady powiatowej omawiano problem targowiska w Żarach dostępnego dla rolników oraz podnoszenia opłat w związku z modernizacją targowiska;
- w 2020 r.: LIR podjęła działanie promujące platformę żywnościową jako gwaranta odpowiedniej ceny i pewności transakcji.

(akta kontroli str. 163-168, 197-202)

LIR w latach 2018-2020 częściowo zrealizowała zadania dotyczące analizy kosztów i opłacalności produkcji rolnej (**art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy o izbach**) ze względu na to, że analizy nie zostały przeprowadzone przez ekonomistę. Jednakże Prezes wskazał, że członkowie LIR, jako praktycy w tym zakresie, podczas posiedzeń rad powiatowych LIR dzielili się taką wiedzą z innymi uczestnikami spotkania wskazując na problemy z np. z wysokimi cenami nawozów, czy kosztami związanymi

³⁴ Pismo do Lubuskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii.

³⁵ LIR nie wniosła uwag do przedłożonego projektu uchwały wraz z załącznikami.

³⁶ 20% zrealizowanych zadań w tym zakresie.

³⁷ <https://lcpr.pl/cele-i-zadania/>

z bioasekuracją w związku z wystąpieniem ASF w woj. lubuskim w odniesieniu do opłacalności³⁸.

(akta kontroli str. 163-168, 197-202)

LIR w latach 2018-2020 realizowała doradztwo (szkolenia) w zakresie działalności rolniczej, wiejskiego gospodarstwa domowego oraz uzyskiwania przez rolników dodatkowych dochodów (**art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy o izbach**) odpowiednio: w 2018 r. – co najmniej dla 223 osób³⁹, w 2019 r. – co najmniej dla 279 osób⁴⁰, w 2020 r. – z powodu pandemii prowadzone było doradztwo telefoniczne przez pracowników posiadających stosowne uprawnienia (doradcy rolniczego oraz rolnośrodowiskowego) zatrudnionych w siedzibie LIR w Zielonej Górze oraz w Oddziale Terenowym w Gorzowie Wlkp.

Ponadto, Izba prowadziła doradztwo podczas m.in. podczas targów rolniczych, dożynek wojewódzkich. LIR zorganizowała: w 2018 r. – osiem stoisk, w 2019 r. – pięć, w 2020 r. – ze względu na pandemię targi, dożynki, imprezy nie odbyły się.

Analiza ww. zadania przeprowadzona na próbie wykazała, iż Izba:

- w 2018 r.: zorganizowała Debatę Rolną⁴¹, w której uczestniczyły 123 osoby (w głównej mierze rolnicy), poza tym m.in. przedstawiciele Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego (dalej: *LODR*), wicemarszałek województwa, przedstawiciele śląskiej i wielkopolskiej izby rolniczej, przedstawiciele banków, Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych, Lubuski Wojewódzki Inspektorat Weterynarii, przedstawiciele Lasów Państwowych, Lubuskiego Związku Hodowców Bydła;
- w 2019 r.: zorganizowała warsztaty pn. „Pole i Las – Dary natury są wokół nas”⁴² w której uczestniczyło 20 osób.

(akta kontroli str. 163-168, 197-202)

LIR w latach 2018-2020 prowadziła działalność w zakresie podnoszenia kwalifikacji osób zatrudnionych w rolnictwie (**art. 5 ust. 1 pkt 8 ustawy o izbach**). W badanym okresie kwalifikacje podniosło odpowiednio: w 2018 r. - 400, w 2019 r. – 369, w 2020 - 13 osób, w tym m.in. w zakresie: zasad uboju zwierząt w gospodarstwie na użytek własny; poziomu wiedzy w zakresie optymalnego i umiejętnego wykorzystania zasobów środowiska naturalnego; zrzeszania się rolników poprzez różne formy prawne (grupy producenckie, spółdzielnie, stowarzyszenia, zrzeszenia); nowoczesnych rozwiązań dla rolnictwa; nawożenia gleb kwasami huminowymi pozyskanymi z węgla brunatnego; wypełniania i składania wniosków w formie elektronicznej za pomocą aplikacji eWniosekPlus; prawidłowości funkcjonowania gospodarstw w kontekście przepisów podatkowych, które są istotne w prowadzeniu gospodarstwa rolnego; stosowania odmian roślin uprawnych zgodnie z rejonizacją.

³⁸ Informacje te był przekazywane rolnikom oraz producentom rolnym poprzez dwumiesięcznik „Rolniczy Puls” oraz stronę internetową www.lir.agro.pl.

³⁹ Na podstawie list obecności. Dokładna liczba gospodarstw objętych doradztwem przez LIR nie jest możliwa do oszacowania, ponieważ było ono prowadzone również na stoikach Izby podczas imprez rolniczych (targów, wystaw, kiermaszu, itp.) oraz na bieżąco telefonicznie przez zatrudnionych pracowników posiadających stosowne uprawnienia (w siedzibie LIR w Zielonej Górze oraz w Oddziale Terenowym LIR w Gorzowie Wlkp.).

⁴⁰ Na podstawie list obecności. Dokładna liczba gospodarstw objętych doradztwem przez LIR nie jest możliwa do oszacowania, ponieważ było ono prowadzone również na stoikach Izby podczas imprez rolniczych (targów, wystaw, kiermaszu, itp.) oraz na bieżąco telefonicznie przez zatrudnionych pracowników posiadających stosowne uprawnienia (w siedzibie LIR w Zielonej Górze oraz w Oddziale Terenowym LIR w Gorzowie Wlkp.).

⁴¹ W dniu 1 października 2018 r. w Nowej Soli.

⁴² W dniach 24-25 września 2019 r. w Świdnicy koło Zielonej Góry.

(akta kontroli str. 163-168)

Z badanej próby wynikało, iż Izba zorganizowała szkolenie teoretyczne z zakresu uboju zwierząt na terenie gospodarstwa⁴³, w którym uczestniczyło 68 rolników. Natomiast w 2019 r. LIR zorganizowała wyjazd studyjny pt. „Lubuscy rolnicy odkrywają rumuński szlak enoturystyczny”⁴⁴, w którym uczestniczyło 29 osób (rolników i osób zatrudnionych w instytucjach działających na rzecz rolnictwa). Ponadto, w badanym okresie łącznie 13 osób z ramienia LIR wzięło czynny udział w zadaniach Rad Rynku Pracy⁴⁵ (jeden przedstawiciel w Wojewódzkiej Radzie Rynku Pracy w Zielonej Górze) i 12 przedstawicieli rad powiatowych LIR w Radach Rynku Pracy w poszczególnych powiatach. Zadaniem rad było m.in. inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do pełnego i produktywnego zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich oraz wpływanie na działania podejmowane na rzecz podnoszenia kwalifikacji osób zatrudnionych w rolnictwie.

(akta kontroli str. 197-202, 229)

LIR w latach 2018-2020 wpływała na kształtowanie i upowszechnianie zasad etyki i rzetelnego postępowania w działalności gospodarczej (**art. 5 ust. 1 pkt 10 ustawy o izbach**) poprzez wydawanie w każdym roku kontrolowanego okresu sześciu numerów bezpłatnego dwumiesięcznika „Rolniczy Puls”⁴⁶, w którym zamieszczane były artykuły i informacje w tym zakresie. Izba wpływała na kształtowanie i upowszechnianie zasad etyki i rzetelnego postępowania w działalności gospodarczej głównie poprzez organizację szkoleń⁴⁷, konferencji, spotkań, mediacji, informacji na stronie internetowej. W badanym okresie Izba zrealizowała odpowiednio: w 2018 r. – trzy zadania, w 2019 r. - siedem i w 2020 r. - trzy.

Analiza ww. zadania przeprowadzona na próbie⁴⁸ wykazała, iż Izba:

- w 2018 roku: promowała poprzez organizację konkursu „Lubuski Złoty Kłos”⁴⁹ i nagradzała gospodarstwa wyróżniające się m.in. w zakresie zasad etyki i rzetelnego postępowania w działalności gospodarczej;
- w 2019 roku: zorganizowała konferencję⁵⁰ wspólnie z LODR i Lubuskim Związkiem Rolników nt. nowej dyrektywy azotanowej;
- w 2020 roku: podczas posiedzenia żarskiej rady powiatowej był podejmowany temat etycznego działania w gospodarstwie, braku nawożenia organicznego oraz postępowania z odpadami⁵¹.

(akta kontroli str. 163-168, 197-202)

⁴³ W dniu 12 grudnia 2018 roku na terenie gospodarstwa w Kalsku.

⁴⁴ W terminie 30 września do 4 października 2019 r.

⁴⁵ <https://wupzielonagora.praca.gov.pl/rynek-pracy/wojewodzka-rada-rynku-pracy>

⁴⁶ O nakładzie: w 2018 r. – 12 tys. egzemplarzy; w 2019 r. – 8.500; w 2020 r. – 5.900.

⁴⁷ LIR zorganizowała szkolenie z Programu azotanowego (wcześniejsze OSN) i jego wdrożenia, które miało na celu zmniejszenie zanieczyszczeń wód azotanami, szczególnie tych, które pochodzą ze źródeł rolniczych. Zakładało ono zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, uwzględniając również sposób przechowywania nawozów, a także odchodów zwierzęcych. Aby powyższe cele były przestrzegane realizowane były odpowiednie procedury technologiczne i dokumentacyjne. Przeprowadzenie szkoleń z tego zakresu pokazywało jakie skutki może powodować niewłaściwa działalność rolnicza zwłaszcza w zakresie nawożenia azotem, z naciskiem na przestrzeganie norm i zasad dla zachowania naturalnych ekosystemów co ma ogromne znaczenie dla zdrowia i życia ludzi.

⁴⁸ 20% zrealizowanych zadań w tym zakresie.

⁴⁹ Konkurs odbył się 12 października 2018 r. - organizowany był corocznie (oprócz 2020 roku).

⁵⁰ 19 lutego 2019 r.

⁵¹ BDO (Baza danych o produktach i opakowaniach oraz gospodarce odpadami).

LIR w badanym okresie, w przypadku dwóch zadań ustawowych współdziałała w ich wykonywaniu z KRIR, tj.:

- prowadzenie działań na rzecz tworzenia rynku rolnego oraz poprawy warunków zbytu produktów rolnych i produktów rolnych (art. 5 ust. 1 pkt. 3 ustawy o izbach), a mianowicie w latach 2018-2019 LIR na zlecenie KRIR przeprowadziła promocję produktów rolnych i produktów rolnych podczas imprez lokalnych (zadania nie były realizowane ze środków publicznych - art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji artykułów rolni-spożywczych⁵²);
- współpracy z administracją publiczną w zakresie ochrony środowiska, zdrowia i wiejskiego dziedzictwa kulturowego (art. 5 ust.1 pkt. 18 ustawy o izbach) poprzez organizację kolonii letnich i zimowisk dla dzieci rolników w latach 2018-2020.

(akta kontroli str. 163-168, 197-202, 233, 265, 295)

Ponadto w latach 2018-2020 Izba przekazywała do KRIR problemy w zakresie realizowanych zadań ustawowych, dotyczące:

- uwag do projektu ustawy o ubezpieczeniu upraw rolnych i zwierząt gospodarskich;
- opinii w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości ZWRSP oraz o zmianie niektórych innych ustaw;
- problemu nieadekwatnych wysokości składek ubezpieczenia KRUS a otrzymywanej emerytury – problem niesprawiedliwości społecznej;
- zmian przepisów dot. szacowania szkód spowodowanych wystąpieniem niekorzystnych zjawisk atmosferycznych;
- zmian przepisów dot. przyznania pomocy z PROW na inwestycje w obszarze nawadniania;
- wydania jednoznacznych interpretacji przepisów dot. wymagań weterynaryjnych dla gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie, związanych ze zwalczaniem ASF;
- zmiany przepisów emerytalnych dla rolników dot. zróżnicowania świadczeń w związku z opłacaniem zróżnicowanych składek;
- zminimalizowania skutków społeczno-ekonomicznych związanych z ASF poprzez podjęcie odpowiednich działań administracyjno-prawnych;
- prośba o interwencję w sprawie pomocy suszowej dla rolników, tj. dat wystąpienia suszy wprowadzanych do protokołów;
- poparcie wniosku ŚIR w sprawie zabezpieczenia środków finansowych na bioasekurację dla hodowców trzody chlewnej, których koszty ponoszone w związku z bioasekuracją powodują spadek opłacalności;
- podania podstawy prawnej zwracania się Agencji Nasiennej do rolników o udzielanie informacji o zakresie wykorzystania materiału z własnych zbiorów jako materiału siewnego w swoich gospodarstwach i wzywaniu do uiszczania opłat z tytułu odstępstwa rolnego;
- zaproszenia poprzez KRIR przedstawicieli czeskich służb weterynaryjnych w celu kształtowania działań lubuskich służb weterynaryjnych pod kątem właściwego postępowania przy wystąpieniu wirusa ASF.

⁵² Dz. U. z 2020 r. poz. 688 ze zm.

(akta kontroli str. 163-168)

Stan zatrudnienia w Izbie, na koniec roku 2018, 2019 i 2020, wynosił odpowiednio: sześć⁵³, pięć i pięć osób. Zatrudnieni pracownicy w większości posiadali wykształcenie wyższe, tj. w każdym roku cztery osoby, w tym dwie o kierunku rolniczym (osoby te posiadały również uprawnienia doradcy rolniczego i rolnośrodowiskowego).

(akta kontroli str. 203-207, 437-440)

Prezes LIR wskazał, iż zasoby kadrowe obsadzone są według możliwości finansowych. Skromny budżet, jakim dysponuje Izba, nie pozwala na utworzenie nowych etatów. Niemniej jednak stan zatrudnienia umożliwiał pełną realizację zadań.

(akta kontroli str. 59-61)

Izba w badanym okresie nie otrzymywała dotacji celowej od KRIR, w związku z tym nie realizowała zadań w ramach dotacji na pokrycie kosztów związanych z reprezentowaniem interesów zawodowych rolników indywidualnych wobec instytucji UE. LIR zgłosiła do KRIR swojego eksperta do pracy w grupie roboczej COPA-COGECA „Wino”. Wszelkie koszty związane z uczestnictwem w pracach COPA-COGECA pokrywała, w ramach dotacji celowej KRIR, która jest członkiem Komitetu Rolniczych Organizacji Zawodowych Copa oraz Głównego Komitetu Spółdzielczości Rolniczej Cogeca.

(akta kontroli str. 208)

W latach 2018-2020 LIR nie utworzyła, ani nie przystąpiła do spółki prawa handlowego, fundacji czy stowarzyszenia. W badanym okresie Izba była:

– **jedynym wspólnikiem spółki** „Rolnictwo Lubuskie” sp. z o.o. z siedzibą w Zielonej Górze⁵⁴, której przedmiotem działalności było: wydawanie czasopism i pozostałych periodyków, działalność wydawnicza, badanie rynku i opinii publicznej, działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów, doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania, pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane, działalność usługowa związana z leśnictwem, stosunki międzyludzkie (public relations) i komunikacja, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie indziej niesklasyfikowana, działalność wspomagająca edukację. Przedmiot działalności Spółki mieścił się w zakresie zadań statutowych Izby. LIR posiadała 100% udziałów w spółce. Udziały finansowe wynosiły 54 604,43 zł.

Członek Zarządu LIR jest prezesem Spółki, gdzie sprawuje swoją funkcję nieodpłatnie. Ponadto Izba użycza Spółce część lokalu użytkowego położonego przy ul. Kożuchowskiej 15a w Zielonej Górze. W okresie objętym kontrolą nie wniosła ani majątku, ani środków finansowych do spółki „Rolnictwo Lubuskie” sp. z o.o. Nie otrzymała żadnego dochodu z tytułu posiadania udziałów;

– **akcjonariuszem** Zielonogórskiego Rynku Rolno-Towarowego S.A. z siedzibą w Zielonej Górze. LIR nie miała powiązań organizacyjnych z przedmiotową spółką. Izba zakupiła⁵⁵ 100 akcji, których łączna wartość wynosiła 10 000,00 zł. W okresie objętym kontrolą LIR nie wносиła ani majątku, ani środków finansowych. Z tytułu

⁵³ W okresie od maja 1997 r. do 31 grudnia 2018 r. zatrudniona była księgowa. Od 2 stycznia 2019 r. Izba podpisała umowę na prowadzenie księgowości oraz rozliczeń kadrowo-płacowych z podmiotem zewnętrznym.

⁵⁴ Data utworzenia spółki to 8 listopada 1999 r.

⁵⁵ Zakup akcji nastąpił 31 grudnia 1997 r.

posiadanych akcji otrzymała dywidendę (w 2018 r. – 129,66 zł; w 2019 r. - 27,00 zł), która została przeznaczona na bieżącą działalność ustawową i statutową Izby;

– **akcjonariuszem** Gorzowskiego Rynku Hurtowego S.A. z siedzibą w Gorzowie Wielkopolskim⁵⁶. Łączna wartość zakupionych akcji (dwóch szt.) wynosiła 4 000 zł. Izba w badanym okresie nie wniosła ani majątku, ani środków finansowych, ani nie otrzymała dywidendy z tytułu posiadanych akcji;

– **członkiem stowarzyszenia** Lubuski Klaster Spożywczy „Dobre, bo Lubuskie” z siedzibą w Zielonej Górze⁵⁷, którego celem było podejmowanie wspólnych działań marketingowych dla promocji znaku towarowego klastra i oznakowanych nim produktów lub usług; udział w tworzeniu sieci współpracy pozwalającej na efektywne wykorzystanie potencjału przedsiębiorstw członków klastra; zawiązywanie, rozszerzanie i wzmacnianie więzi kooperacyjnych przy udziale instytucji otoczenia biznesu oraz władz samorządowych; wspieranie przedsiębiorczości i innowacyjności oraz wymiana informacji pomiędzy członkami stowarzyszenia oraz otoczeniem gospodarczym, naukowo-badawczym i administracyjnym; tworzenie możliwości i warunków do komercjalizacji wyników prac badawczych zleconych przez członków stowarzyszenia. Obecny członek zarządu Izby był członkiem komisji rewizyjnej stowarzyszenia. W okresie objętym kontrolą Izba nie wniosła ani majątku, ani środków finansowych;

– **członkiem stowarzyszenia** Lokalnej Grupy Działania „Między Odrą a Bobrem” z siedzibą w Zaborze⁵⁸, które działa na rzecz: zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich; aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich; realizacji lokalnej strategii rozwoju opracowanej przez lokalną grupę działania (LGD); promocji środowiska naturalnego, krajobrazów i zasobów historyczno-kulturalnych; rozwoju turystyki i sportu oraz jej szerokiej popularyzacji; działania na rzecz rozwoju regionalnego poprzez wsparcie lokalnych środowisk i inicjatyw oddolnych. Izba opłaca składkę członkowską wysokości 20,00 zł rocznie. Żaden majątek nie został wniesiony;

– **członkiem** Lubuskiego Sejmiku Gospodarczego - Związek Stowarzyszeń z siedzibą w Gorzowie Wielkopolskim⁵⁹ (dalej: LSG), którego celem było: wyłonienie jednolitej, silnej i trwałej reprezentacji środowisk gospodarczych, zdolnej do skutecznego wyrażania opinii i obrony interesów grup i środowisk tworzących jego struktury; sprzyjanie nieskrępowanej, wolnej i zgodnej z prawem aktywności gospodarczej; stwarzanie warunków dla wyrażania opinii o sprawach gospodarczych; uspołecznienie środowiska przedsiębiorców i zachęcenie do zwiększonej aktywności; promowanie osiągnięć członków związku. Obecny członek zarządu Izby jest wicemarszałkiem LSG. Izba opłacała składkę członkowską wysokości 200,00 zł rocznie. Majątek nie został wniesiony.

(akta kontroli str. 209-218, 239, 274, 304)

W latach objętych kontrolą Izba nie zawierała żadnych umów z ww. podmiotami na realizację zadań ustawowych bądź zleconych.

(akta kontroli str. 209-218)

⁵⁶ Zakup akcji nastąpił 25 czerwca 1998 r.

⁵⁷ Data przystąpienia Izby: 29 kwietnia 2016 r.

⁵⁸ Data przystąpienia Izby: 12 listopada 2007 r.

⁵⁹ Data przystąpienia Izby: 26 listopada 2004 r.

W latach 2018-2020 zarząd Izby przedstawiał walnemu zgromadzeniu LIR roczne sprawozdania z działalności statutowej oraz sprawozdania finansowe, które zostały zatwierdzone stosowną uchwałą⁶⁰.

(akta kontroli str. 219-312)

1.3. W § 12 ust. 2 statutu LIR wskazano, iż Izba może wykonywać zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, przekazane ustawami lub na podstawie porozumień z właściwymi organami administracji rządowej, co było zgodne z art. art. 5 ust. 2 ustawy o izbach. Ponadto, ujęto zapis, iż zadania statutowe Izba realizuje w szczególności m.in. poprzez wyrażenie stanowiska Izby wobec organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów działających w zakresie rolnictwa.

(akta kontroli str. 6-23)

LIR w latach 2018-2020 w ustawowym terminie⁶¹ przedstawiła opinię do 44 wniosków⁶² w sprawie przekwalifikowania gruntów rolnych klas I-III i gruntów leśnych określonych w art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych⁶³ w formie uchwał zarządu. Izba nie otrzymała żadnych wniosków na podstawie art. 16 ust. 4 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych i tym samym nie wydała opinii w tym zakresie.

(akta kontroli str. 131-138, 169-185, 313-323)

Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie⁶⁴, LIR była partnerem ustawowym w prowadzeniu badań Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego (dalej: PDO), którego koordynatorem była Stacja Doświadczalna Oceny Odmian w Świebodzinie. PDO stanowił wojewódzki system badań odmianowo-agrotechnicznych mający na celu dostarczenie rolnikom możliwie pełnej informacji o przydatności zarejestrowanych odmian do upraw w województwie lubuskim. W ramach PDO powołany został Lubuski Zespół Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego, w którym Izba ma swojego przedstawiciela⁶⁵.

(akta kontroli str. 313-323)

Na podstawie wyników doświadczeń prowadzonych w ramach wojewódzkiego PDO, Lubuski Zespół PDO ustalał Listę Odmian Zalecanych (dalej: LOZ) dla zbóż jarych i ozimych, rzepaku, grochu siewnego, łąbinu wąskolistnego i żółtego oraz soi, do uprawy w województwie lubuskim na dany rok, co było zgodne z art. 27 ust. 5 ustawy o nasiennictwie.

LOZ wraz z opisem i charakterystyką każdej odmiany została corocznie zamieszczona na stronie internetowej LIR⁶⁶ oraz w wydawanym piśmie „Rolniczy Puls”.

(akta kontroli str. 313-323)

Zadania określone w art. 17 pkt. 6 lit. c, art. 24 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁶⁷ były realizowane przez LIR

⁶⁰ Uchwała WZ nr 3/I WZ/2021 za rok 2020; Uchwała WZ nr 3/I WZ/2020 z 23 czerwca 2020 r. za rok 2019; Uchwała WZ nr 3/I WZ/2019 z 21 maja 2019 r. za rok 2018.

⁶¹ Tj. 14 dni od dnia doręczenia projektu, dla projektów przesłanych przez organy samorządu terytorialnego (zgodnie z art. 5a ust. 2 ustawy o izbach).

⁶² Prezydentów miast, burmistrzów i wójtów gmin.

⁶³ Dz. U. z 2017 r. poz. 1161.

⁶⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 129.

⁶⁵ Całość prac Lubuskiego Zespołu Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego odbywała się poza biurem LIR. Członkiem zespołu był członek zarządu Izby, który reprezentował LIR.

⁶⁶ <http://lir.agro.pl/?p=34176>, (na rok 2021) dostęp: 9 czerwca 2021 r.

w latach 2018-2020 poprzez wnoszenie ewentualnych uwag do otrzymywanych z urzędów miast, gmin pism/wniosków w sprawie zaopiniowania projektów uchwał w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub wniosków w sprawie przystąpienia do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z wyznaczonym terminem⁶⁸. Przedmiotowe wnioski były przekazywane członkom rad powiatowych z danego terenu (gminy)⁶⁹.

W latach 2018-2020 Izba otrzymała 31 wniosków, z czego do dwóch wniosła uwagi. Pozostałe wnioski, w związku z brakiem informacji od członków rad powiatowych w myśl art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu zostały przyjęte jako pozytywne.

(akta kontroli str. 169-185, 313-323)

LIR w latach objętych kontrolą wydała łącznie cztery opinie w związku z szacowaniem szkód łowieckich wynikających z art. 27 ust. 5 ustawy Prawo łowieckie⁷⁰, w tym trzy dla projektów uchwał sejmiku województwa lubuskiego oraz jedną na wniosek koła łowieckiego.

(akta kontroli str. 169-185, 313-315)

Na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy Prawo łowieckie wydanych zostało łącznie 116 opinii, w tym: dla Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie, Starostw Powiatowych oraz kół łowieckich.

(akta kontroli str. 169-185, 313-315)

W odniesieniu do art. 46d ust. 5 ustawy Prawo łowieckie, Prezes LIR wskazał, iż biuro Izby po otrzymaniu informacji z nadleśnictwa o zaplanowanym szacowaniu „z odwołania” zawiadamia o tym spotkaniu przedstawicieli LIR z danego terenu. W latach 2018-2020 do biura LIR wpłynęła jedna prośba o wydanie opinii i została ona wydana dla Nadleśnictwa Trzciel.

(akta kontroli str. 313-315)

Prezes LIR wskazał, iż podstawowym elementem współpracy Izby z LODR z zakresu doradztwa było zapraszanie przedstawicieli LODR na posiedzenia rad powiatowych celem przedstawienia istotnych informacji dotyczących nowych regulacji obejmujących rolników i ich gospodarstwa oraz zmian w przepisach i ich objaśnienie, bądź przeprowadzenie szkoleń w tym zakresie. Ponadto, LIR podejmowała wraz z LODR umowy partnerskie dotyczące realizacji projektów z Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (dalej: KSOW). LIR była także corocznie zapraszana do uczestnictwa w targach rolniczych w Kalsku i Gliźnie ze stoiskiem informacyjnym, a także na różne spotkania i szkolenia organizowane przez LODR. Ponadto z ramienia Izby jest zgłoszonych dwóch przedstawicieli do Rady Społecznej Doradztwa Rolniczego przy LODR w Kalsku⁷¹.

(akta kontroli str. 313-315)

W latach 2018-2020, LIR nie zawierała porozumień regionalnych w myśl art. 4 ustawy o izbach dla realizacji wspólnych celów statutowych, do zawarcia których walne zgromadzenie Izby wyrażało zgodę. W latach 2018-2019 zostały zawarte trzy

⁶⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 741, dalej: *ustawa o planowaniu*.

⁶⁸ Zazwyczaj 21 dni.

⁶⁹ Droga mailową lub telefoniczną.

⁷⁰ Dz.U.2020 r. poz.1683.

⁷¹ Prezes LIR – pełniący funkcję przewodniczącego Rady oraz członek Zarządu LIR.

umowy partnerskie z izbami rolniczymi⁷² w celu wspólnych działań na rzecz przygotowania i realizacji projektów w ramach planu operacyjnego KSOW.

(akta kontroli str. 313-315; 324-331)

Do realizacji zadań wykonywanych przez LIR, a wynikających z innych ustaw niż ustawa o izbach, zaangażowani byli pracownicy Izby, których kwalifikacje opisano w punkcie 1.2. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Ponadto, Prezes wskazał, iż poza pracownikami przygotowanymi merytorycznie zatrudnionymi w biurze LIR, często zadania były realizowane na podstawie opinii członków rad powiatowych LIR z danego terenu. Delegaci, jako osoby najbardziej kompetentne, znające specyfikę swojego terenu wydają kluczowe decyzje, opinie, biorą też czynny udział w szacowaniu szkód na polach rolników i przedstawiają swoje stanowisko w tym zakresie itp. Administracyjną odpowiedzialność za terminowość tych zadań mają pracownicy zatrudnieni w biurze Izby.

(akta kontroli str. 313-315)

LIR w latach 2018-2020 wykonywała wszystkie zadania ustawowe wskazane w art. 5 ust. 1 ustawy o izbach rolniczych (16 zadań w pełnym zakresie i trzy zrealizowane częściowo) oraz zadania inne zlecone ustawami poza ustawą o izbach wyspecyfikowane w pkt 2.3. niniejszego wystąpienia. W odniesieniu do szacunkowego czasu na ich realizację w podziale na te dwie grupy Prezes LIR wskazał, iż (...) *Każde zadanie, czy to zlecone czy ustawowe, jest jednakowo rzetelnie wykonywane. Zarówno w jednej, jak i w drugiej grupie zadań, są takie, które wymagają bardzo dużego nakładu pracy, i takie które są mniej złożone. Zestawianie ze sobą czasu potrzebnego na wykonywanie zadań ustawowych i czasu potrzebnego na wykonanie zadań zleconych nie jest możliwe. Nie da się jednoznacznie oszacować czasu jaki został poświęcony na wykonanie tych zadań. Nie sposób również wskazać, które z nich wymagały większego zaangażowania. Wykonując poszczególne zadania członkowie Izby oraz pracownicy biura LIR nie ewidencjonują czasu poświęconego na konkretne działanie. Zatem próba oszacowania jego mogłaby być wysoce nieprawdziwa.*

(akta kontroli str. 163-168, 313-315, 332-335)

1.4. W okresie objętym kontrolą nie wystąpił przypadek odpłatnego świadczenia usług przez LIR. Poszczególne pozycje przychodów na kontach (poza zwrotem kosztów za rozmowy telefoniczne i dotacjami z urzędu marszałkowskiego województwa lubuskiego na realizację konkursu wieńca dożynkowego) stanowiły dobrowolne wpłaty sponsorów oraz prenumeratorów dwumiesięcznika LIR „Rolniczy Puls”.

(akta kontroli str. 336)

1.5. W ramach kontroli LIR sprawdzeniem objęto międzyrzecką i żagańską radę powiatową izby, w zakresie wykonywania ustawowych zadań oraz wykorzystania środków publicznych na ten cel.

W przypadku żagańskiej rady powiatowej w latach 2018-2020 wykonywane były wszystkie zadania ustawowe określone w art. 22a ust. 3 ustawy o izbach, a mianowicie:

- sporządzanie analiz i opinii, przedstawianie wniosków, dokonywanie ocen z zakresu rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych i przedstawianie ich zarządowi izby: w 2018 r. – dwa; w 2019 r. – jedno; w 2020 r. - jedno;

⁷² Podlaska Izba Rolnicza (umowa partnerska z 26 stycznia 2018 r.); Kujawsko-Pomorska Izba Rolnicza (umowa partnerska z 26 stycznia 2018 r.); Pomorska Izba Rolnicza (umowa partnerska z 28 stycznia 2019 r.)

- wydawanie opinii w sprawach zgłoszonych przez zarząd lub walne zgromadzenie izby: w 2018 r. – 10; w 2019 r. – siedem; w 2020 r. – cztery;
- realizacja innych obowiązków określonych w statucie izby: w 2018 r. – dziewięć; w 2019 r. – pięć; w 2020 r. – trzy.

(akta kontroli str. 337-348)

W przypadku międzyrzeckiej rady powiatowej, oprócz jednego zadania w 2018 roku, wykonywane były wszystkie pozostałe zadania ustawowe określone w art. 22a ust. 3 ustawy o izbach, a mianowicie:

- sporządzanie analiz i opinii, przedstawianie wniosków, dokonywanie ocen z zakresu rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych i przedstawianie ich zarządowi Izby: w 2019 r. – dwa; w 2020 r. – trzy;
- wydawanie opinii w sprawach zgłoszonych przez zarząd lub walne zgromadzenie izby: w 2018 r. – pięć; w 2019 r. – sześć; w 2020 r. – trzy;
- realizacja innych obowiązków określonych w statucie izby: w 2018 r. – 28; w 2019 r. – 27; w 2020 r. – 11.

(akta kontroli str. 337-340)

Prezes LIR wskazał, iż w 2018 r. nie było potrzeby sporządzania analiz i opinii oraz dokonywania ocen dotyczących rolnictwa i obszarów wiejskich z terenu powiatu międzyrzeckiego. W okresie tym rolnicy nie zgłaszali do międzyrzeckiej rady powiatowej LIR spraw wymagających interwencji. Nie zgłoszono również problemów, których rozwiązanie wymagałoby podjęcia wniosków lub stanowisk i przedstawienia ich Zarządowi Izby.

(akta kontroli str. 337-340)

W odniesieniu do sposobu zorganizowania koordynacji w zakresie działalności rad powiatowych z Izbą, Prezes wskazał, iż LIR ze względu na mały budżet jakim dysponuje, nie ma możliwości utworzenia biur powiatowych. W związku z tym korespondencja przesyłana od instytucji otoczenia rolnictwa, jednostek samorządu terytorialnego, organów administracji rządowej, rolników itp. kierowana jest na adres siedziby biura zarządu LIR do Zielonej Góry lub oddziału terenowego w Gorzowie Wlkp. Następnie wnioski wymagające wydania opinii lub uwag na zlecenie zarządu LIR, poprzez pracowników biur, przekazywane są do członków rad powiatowych na danym terenie, którego dotyczy sprawa. W związku z krótkim czasem opiniowania, informacje przesyłane są za pośrednictwem poczty elektronicznej lub przekazywane telefonicznie z prośbą o rozeznanie w temacie i odpowiedź. Na podstawie uzyskanej opinii (pisemnej lub ustnej/telefonicznej) od członka/członków rady powiatowej, formułowane jest stanowisko, wniosek lub opinia, która po akceptacji zarządu LIR odsyłana jest do instytucji wnioskującej.

(akta kontroli str. 340)

Statut LIR nie określał szczegółowych zasad wydatkowania środków publicznych oraz ich rozliczania przez rady powiatowe LIR. Przyczyny powyższego wskazano w pkt 1.1. obszaru pierwszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 6-23, 59-61)

W latach 2018-2020 objęte kontrolą rady powiatowe realizując zadania ustawowe współdziałały z niżej wymienionymi podmiotami:

- międzyrzecka rada powiatowa: oddział Terenowy Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (dalej: KOWR) w Gorzowie Wlkp., KRIR, MRiRW, Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Lubuski Urząd Wojewódzki - Oddział Rolnictwa, Lubuski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji

Rolnictwa (dalej: ARiMR), Starostwo Powiatowe w Międzyrzeczu, LODR, Inspekcja Weterynaryjna, Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „Tuw”, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (dalej: *PGW Wody Polskie*) - Zarząd Zlewni Gorzów Wlkp., PGW Wody Polskie - Zarząd Zlewni Zielona Góra, Zarząd Dróg Wojewódzkich - Zielona Góra, Zarząd Autostrada Wlkp. S.A.-Poznań, Zarząd Okręgowy Polskiego Związku Łowieckiego (dalej: *PZŁ*) - Gorzów Wlkp., Oddział Regionalny Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (dalej: *KRUS*) Zielona Góra oraz urzędami gmin⁷³;

- żagańska rada powiatowa: Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Żaganiu, MRiRW, Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Zielonej Górze, Oddział Terenowy KOWR w Gorzowie Wlkp., Starostwo Powiatowe w Żaganiu, Lubuski Oddział Regionalny ARiMR), Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Inspekcja Weterynaryjna, Biuro Powiatowe LODR w Żaganiu, PZŁ Okręg Zielonogórski oraz urzędami gmin⁷⁴.

(akta kontroli str. 337-346)

1.6. W latach 2018-2020 organy LIR⁷⁵ podjęły ogółem 237 uchwał dotyczących m.in. gospodarki finansowej i majątkowej oraz organizacji i zadań ustawowych lub zleconych, w tym przez:

- zarząd LIR: 155⁷⁶ (w 2018 r. – 43; w 2019 r. – 58; w 2020 r. – 54);
- walne zgromadzenie: 50 (w 2018 r. – 19; 2019 r. – 21; w 2020 r. – 10);
- rady powiatowe: 32 (w 2018 r. – 4; w 2019 r. – 25; w 2020 r. – 3).

(akta kontroli str. 117, 131-138, 433-436)

W żadnym przypadku wojewoda lubuski jako organ nadzoru, nie stwierdził nieważności podjętych przez organy Izby uchwał w latach 2018-2020.

(akta kontroli str. 131-138)

LIR w badanym okresie, stosownie do art. 48 ust. 1 ustawy o izbach, przekazywała wojewodzie lubuskiemu uchwały organów izby oraz zatwierdzone przez walne zgromadzenie sprawozdanie z rocznej działalności izby w terminie 14 dni od dnia ich uchwalenia, tj. 213 uchwał, poza uchwałami podjętymi w 2019 roku przez wszystkie rady powiatowe Izby (24 z 25 uchwał), które w myśl art. 9 ust.1 pkt 4 ustawy są organami izby. Uchwały rad powiatowych zostały przekazane do wojewody lubuskiego dopiero w toku kontroli NIK, tj. w dniu 28 kwietnia 2021 roku, co stanowiło naruszenie art. 48 ust.1 ustawy o izbach rolniczych (*o czym szczegółowo w sekcji stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 26-27, 131-138)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Obowiązujący w Izbie statut, wbrew wymogom art. 8 ust. 2 pkt 4 ustawy o izbach, nie zawierał jednego spośród 19 zadań ustawowych izby, tj. określonego

⁷³ Urząd Miejski w Międzyrzeczu, Urząd Miejski w Skwierzynie, Urząd Miejski w Trzcielu, Urząd Gminy Bledzew, Urząd Gminy Przytoczna, Urząd Gminy w Pszczewie, Urząd Gminy Szczaniec.

⁷⁴ Urząd Miejski w Szprotawie, Urząd Gminy Niegostawice, Urząd Gminy Żagań.

⁷⁵ Tj. walne zgromadzenie, zarząd Izby, rady powiatowe Izby. Komisja rewizyjna w badanym okresie nie podejmowała uchwał.

⁷⁶ W tym uchwały w sprawie opinii dla komorników sądowych dotyczące postępowań egzekucyjnych u rolników w latach 2018-2020, odpowiednio: siedem, 11, 21 (procedura wydawania opinii w formie uchwał podjęta 11 września 2017 r. na posiedzeniu zarządu LIR).

w art. 5 ust. 1 pkt. 19 ustawy o izbach, dotyczącego *przedstawiania opinii na temat oszacowania szkód, jeżeli został złożony wniosek, o którym mowa w art. 46d ust. 5 ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (Dz. U. z 2017 r. poz. 1295 oraz z 2018 r. poz. 50, 650 i 651), wprowadzonego do ustawy o izbach z dniem 1 kwietnia 2018 r.*

(akta kontroli str. 6-23)

Prezes LIR wyjaśnił m.in., że *Lubuska Izba Rolnicza działa na podstawie ustawy o izbach rolniczych oraz Statutu. Bezspornie, nadrzędnym aktem prawnym jest w tym przypadku ustawa o izbach rolniczych i jeżeli istnieje niespójność pomiędzy w/w aktami prawnymi, jesteśmy zobowiązani przestrzegać ustawy, która określa zadania izb rolniczych. (...) Na dzień 4 listopada 2020 r. zostało zaplanowane posiedzenie Walnego Zgromadzenia LIR, na którym miały zostać omówione i dopracowane zmiany w statucie oraz przyjęcie nowego statutu m.in. miał również zostać wprowadzony pkt 19 z art. 5 ust. 1 ustawy o izbach rolniczych. W związku z faktem, iż województwo lubuskie zostało objęte czerwoną strefą związaną z COVID-19, zostaliśmy zmuszeni do odwołania posiedzenia WZ LIR. (...)*

Prezes LIR dodał również, że *podczas I Walnego Zgromadzenia LIR w dniu 29 czerwca 2021r. został wybrany skład Komisji Statutowej (...). Kolejne Walne Zgromadzenie wstępnie planowane jest na wrzesień tego roku. Wówczas, po stosownych pracach członków Komisji Statutowej, dokonane zostaną uaktualnienia w Statucie Izby.*

Przedłożono kontrolerom dokumenty potwierdzające wybór Komisji Statutowej.

(akta kontroli str. 24-58, 362-363)

2. LIR w 2019 roku, wbrew wymogom określonym w art. art. 48 ust.1 ustawy o izbach rolniczych, nie przekazała do organu nadzorującego w wymaganym terminie 14 dni od dnia uchwalenia 24 z 25 uchwał podjętych przez 12 rad powiatowych Izby, które stosownie do art. 9 ust.1 pkt 4 ustawy o izbach są organami Izby. Uchwały te zostały przekazane do wojewody lubuskiego dopiero w toku kontroli NIK, tj. 28 kwietnia 2021 roku.

(akta kontroli str. 26-27, 131-138)

Dyrektor Biura, odpowiedzialna za terminowość przekazywania uchwał wyjaśniła, iż *(...) w wyniku okresu urlopowego nastąpiło przeoczenie i uchwały te nie zostały przesłane w stosownym terminie, jednakże nie było to działanie celowe (...).*

(akta kontroli str. 349-354)

OCENA CZĄSTKOWA

Izba prawidłowo organizowała i wykonywała zadania ustawowe i zlecone. W ramach wykonywanych działań współdziałała z innymi podmiotami, a w czasie pandemii COVID-19 podejmowała dodatkowe działania.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły nieujęcia w statucie jednego, spośród 19 wykonywanych przez Izbę ustawowych zadań oraz nieterminowego przekazywania uchwał do organu nadzoru. Odnotować jednakże należy, iż nieterminowo przekazane uchwały dotyczyły spraw organizacyjnych.

2. Gospodarka finansowa oraz wykorzystanie majątku izby rolniczej

Opis stanu faktycznego

2.1. W zakresie gospodarki finansowej oraz sprawozdawczości, w LIR nie stosowano przepisów ustawy o finansach publicznych⁷⁷ oraz aktów do niej wykonawczych.

Rachunkowość i sprawozdawczość prowadzono wyłącznie w oparciu o przepisy ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁷⁸.

Zakładowy plan kont zawierał konta zespołu: 0 - *Aktywa trwałe* oraz konta pozabilansowe⁷⁹; 1 - *Aktywa pieniężne, kredyty bankowe i inne krótkoterminowe aktywa finansowe*; 2 - *Rozrachunki i roszczenia* oraz konta pozabilansowe⁸⁰; 4 - *Koszty według rodzajów*; 6 - *Rozliczenie międzyokresowe kosztów*; 7 - *Przychody i koszty ich osiągnięcia*; Zespół - *Kapitały (fundusze) własne, fundusze specjalne i wynik finansowy*.

W zakresie sprawozdawczości, sporządzano za każdy rok obrotowy wyłącznie sprawozdanie finansowe zawierające bilans; rachunek zysków i strat oraz informację dodatkową (w sprawozdaniu tym zawierano również informacje dotyczące przychodów LIR). Sprawozdań budżetowych Izba nie sporządzała.

Nie prowadzono wyodrębnionej ewidencji wydatków. Nie prowadzono również wyodrębnionej ewidencji dochodów, w tym do których zastosowanie mają przepisy ustawy o finansach publicznych. Przychody, w tym z tytułu przekazywanych środków z odpisu podatku rolnego w wysokości 2% ujmowano na kontach zespołu 7 (wpływ kwot na rachunek LIR – ujmowano na koncie 130 *Rachunek rozliczeniowy* oraz 240 *Pozostałe rozrachunki*).

Prezes LIR wskazał, iż z uwagi na fakt, iż izby rolnicze nie mieszczą się w katalogu podmiotów określonych w art. 9 ustawy o finansach publicznych, tworzących sektor finansów publicznych, Izba stosowała i stosuje zasady rachunkowości wyłącznie określone w ustawie o rachunkowości.

Prezes przedłożył pismo Ministerstwa Finansów z 7 maja 2008 r.⁸¹, w którym wskazano m.in., że (...) *na izbach rolniczych nie ciąży obowiązki sprawozdawcze określone w ustawie o finansach publicznych i w rozporządzeniu wykonawczym do ustawy (...). Brak jest podstaw do zaliczenia izb rolniczych do sektora finansów publicznych, w tym do jednostek będących innymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi utworzonymi na podstawie odrębnych ustaw, w celu wykonywania zadań publicznych, o których mowa w art. 4 pkt 12 ustawy o finansach publicznych. (...)*

(akta kontroli str. 59-61, 107-116, 234-246, 359-361, 364-366, 373-377, 447-449)

Wysokość zrealizowanych dochodów w poszczególnych latach 2018, 2019 i 2020 przedstawiała się odpowiednio: 1.244 tys. zł; 1.130 tys. zł i 923 tys. zł.

(akta kontroli str. 367-368)

⁷⁷ Ustawa z dnia z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305).

⁷⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 217.

⁷⁹ 090 Środki trwałe w likwidacji ; 091 Środki trwałe w dzierżawie; 092 Inne obce środki trwałe; 093 Grunty w użytkowaniu wieczystym i 094 Niskowartościowe środki trwałe.

⁸⁰ 290 – Należności warunkowe; 291 – Zobowiązania warunkowe; 292 – Weksle obce dyskontowane i indosowane; 293 – Weksle obce gwarancyjne; 294 – Zobowiązania z tytułu wieczystego użytkowania gruntów.

⁸¹ znak: RW-1/0660/15/MSY/08/1231

Największy udział w strukturze zrealizowanych dochodów, w każdym ww. roku, stanowił odpis 2% od uzyskanych dochodów z tytułu podatku rolnego⁸². Wynosił on, odpowiednio: 735 tys. zł (59% zrealizowanych w 2018 r.); 813 tys. zł (72%) i 867 tys. zł (93,9%).

Kwota należna Izbie z tytułu ww. odpisu, ustalona na podstawie deklaracji złożonych przez gminy do dnia sporządzenia sprawozdań finansowych za ww. lata, wyniosła odpowiednio: 740,2 tys. zł; 805,8 tys. zł i 869,5 tys. zł.

Celem wyegzekwowania należności, LIR kontaktowała się telefonicznie lub mailowo z przedstawicielami gmin. Wszystkie należności pozostałe do zapłaty za lata 2018,2019 i 2020, wynikające z ww. deklaracji, zostały przez gminy uregulowane.

W okresie objętym kontrolą jedna gmina przekazała LIR informację o wysokości zmniejszonych wpływów z tytułu podatku rolnego w wyniku udzielonych ulg w spłacie (łącznie kwota zmniejszonych wpływów wyniosła 15,1 tys. zł).

(akta kontroli str. 247-249, 281-282, 311-312, 367-377, 443-446)

Inne dochody LIR stanowiły przede wszystkim:

- w 2018 r.: 350,0 tys. zł - dotacja celowa otrzymana z budżetu województwa lubuskiego (dotację tą opisano w pkt. 1.2. wystąpienia); 69,0 tys. zł z budżetu Unii Europejskiej (opisano poniżej) oraz 88 tys. zł - inne dochody statutowe⁸³;
- w 2019 r.: 23,0 tys. zł - dotacja celowa otrzymana z budżetu województwa (szczegółowy opis w pkt. 1.2.); 263 tys. zł z budżetu UE (opisano poniżej) oraz 24 tys. zł – inne dochody statutowe;
- w 2020 r.: 40 tys. zł – dotacja celowa otrzymana z budżetu województwa (szczegółowy opis w pkt. 1.2.); 13 tys. zł – inne dochody statutowe.

(akta kontroli str. 367-368)

LIR zwróciła się do KRIR⁸⁴ z zapytaniem, czy podjęto uchwałę określającą szczegółowe zasady dysponowania środkami przeznaczonymi na wyrównywanie dochodów izby zgodnie z art. 35a ust. 6 ustawy o izbach. Wobec tego, iż taka uchwała nie została podjęta⁸⁵, Izba nie wniosowała do KRIR o wyrównanie dochodów zmniejszonych w wyniku udzielania ulg, zwolnień, odroczeń lub umorzeń podatku rolnego albo zastosowania zaniechania poboru tego podatku lub jego raty na podstawie art. 35a ust. 4 i 5 ustawy o izbach.

(akta kontroli str. 62-69)

Kwestię dotacji na realizację zadań zleconych opisano w obszarze pierwszym wystąpienia pokontrolnego.

W badanym okresie Izba⁸⁶ otrzymała z budżetu Unii Europejskiej⁸⁷ środki w łącznej wysokości 332 tys. zł z przeznaczeniem na realizację dziewięciu projektów, tj.:

- w 2018 r. w łącznej kwocie 69 tys. zł na cztery projekty, tj.: „Rozszerzanie sieci współpracy producentów produktów regionalnych i tradycyjnych” (27,2 tys. zł);

⁸² Dochody z tytułu ww. odpisu gminy przekazywały kwartalnie.

⁸³ Przykładowo: zwrot kosztów za rozmowy telefoniczne; dobrowolne wpłaty sponsorów związane z organizowanymi przez Izbę przedsięwzięciami (np. dożynkami).

⁸⁴ Pismem o sygnaturze L.dz. LIR – 367/2019/FRKA z 23 grudnia 2019 r.

⁸⁵ Pismo KRIR/JM/14/2020 z 7 stycznia 2020 r.

⁸⁶ Jako Lider/wnioskodawca projektu (w siedmiu przypadkach podpisano umowy partnerskie).

⁸⁷ Instytucją przyznającą środki finansowe dla Izby w latach 2018-2019 w ośmiu przypadkach był UMWL, w jednym LODR.

„Debata Rolna 2018” (12,4 tys. zł); Warsztaty „Zasoby środowiska naturalnego w rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców obszarów wiejskich” (9,4 tys. zł); Konferencja „Przyszłość lubuskiego rolnictwa” (20,4 tys. zł);

– w 2019 r. w łącznej kwocie 263 tys. na pięć projektów pt.: „Rozwijanie sieci współpracy producentów produktów regionalnych i tradycyjnych” (32,8 tys. zł); „Debata Rolna 2019” (11,9 tys. zł); Warsztaty: „Pole i las – dary natury są blisko nas” (11,5 tys. zł); „Innowacyjne rozwiązania w uprawie winorośli, produkcji wina, organizacji i funkcjonowaniu enoturystyki na przykładzie Włoch” (126,4 tys. zł); „Lubuscy rolnicy odkrywają rumuński szlak enoturystyczny” (80,0 tys. zł).

Wszystkie ww. środki UE pochodziły z KSOW.

(akta kontroli str. 330-331, 367-368)

Ponadto, LIR uczestniczyła w realizacji dwóch projektów w ramach partnerstwa z Lubuskim Związkiem Pszczelarzy, tj.: „II Lubuskie Miodobranie” (2019 r.); „Nowoczesne technologie w pszczelarstwie” (2019 r.). Z tytułu realizacji ww. projektów LIR nie ponosiła wydatków.

(akta kontroli str. 330-331, 367-368)

Wpływy z oprocentowania rachunków bankowych oraz lokat, uzyskane przez LIR w poszczególnych latach 2018, 2019 i 2020 r. wyniosły odpowiednio: 15,0 tys. zł; 7,0 tys. zł i 3 tys. zł (co stanowiło, odpowiednio: 1,2; 0,6 i 0,3% udziału w zrealizowanych dochodach).

(akta kontroli str. 367-368)

W badanym okresie LIR:

- uzyskała 129,66 zł w 2018 r. i 27,0 zł w 2019 r. tytułem dywidendy z akcji posiadanych w Spółce Zielonogórski Rynek Rolno- Towarowy S.A. (opis zakupu akcji w obszarze pierwszym wystąpienia pokontrolnego);
- uzyskała 1,0 tys. zł tytułem darowizny w 2018 r.;
- nie uzyskiwała dochodów z majątku (najem, dzierżawa);
- Izba nie uzyskiwała dochodów z tytułu opłat za świadczone usługi, co opisano w obszarze pierwszym (pkt 4) wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 367-368)

2.2. Wysokość zrealizowanych wydatków Izby w poszczególnych latach 2018, 2019 i 2020 wyniosła odpowiednio: 1.277,0 tys. zł; 1.279,0 tys. zł i 770 tys. zł

Największy udział w strukturze zrealizowanych wydatków, w każdym ww. roku, stanowiły wydatki przeznaczone na wynagrodzenia. Wynosiły one odpowiednio: 500,0 tys. zł (39,2% zrealizowanych w 2018 r.); 582 tys. zł (45,5 % zrealizowanych w 2019 r.); 426,0 tys. zł (55,3% zrealizowanych w 2020 r.)

Pozostałe wydatki obrazują następujące dane:

- w 2018 r.: materiały ogółem – 51,0 tys. zł (4%); usługi razem – 188 tys. zł (14,7%); świadczenia na rzecz pracowników – 76,0 tys. zł (6,0%); podatki i opłaty – 5,0 tys. zł (0,4%); środki trwałe - 336 tys. zł (26,3%); inwestycje (środki trwałe w budowie) – 15 tys. zł (1,1%); pozostałe wydatki – 106,0 tys. zł (8,3%);
- w 2019 r.: materiały ogółem - 52,0 tys. zł (4,1%); usługi razem - 465,0 tys. zł (36,4%); świadczenia na rzecz pracowników - 71,0 tys. zł (5,55%); podatki i opłaty – 3,0 tys. (0,2%); pozostałe wydatki – 106,0 tys. zł (8,3%);

- w 2020 r.: materiały ogółem – 39,0 tys. zł (5,06%); usługi razem – 158,0 tys. zł (20,5%); świadczenia na rzecz pracowników – 67,0 tys. zł (8,7%); podatki i opłaty – 3,0 tys. (0,4%); pozostałe wydatki – 77,00% (10%) .

(akta kontroli str. 378)

Szczegółowym badaniem objęto 10 wydatków o łącznej wartości 388,7 tys. zł⁸⁸, tj.:

- w 2018 r.: jeden wydatek w wysokości 199,9 tys. zł (28,5% zrealizowanych w tym roku);
- w 2019 r.: jeden wydatek w wysokości 133,0 tys. zł (21,2%);
- w 2020 r.: osiem wydatków w łącznej wysokości 55,8 tys. zł (20,1%).

Stwierdzono, że wydatki te poniesiono na zadania określone w statucie Izby, tj. zadania zlecone (239,9 tys. zł); ustawowe (133,0 tys. zł) oraz dotyczące bieżącej działalności Izby (15,8 tys. zł).

(akta kontroli str. 379-400)

Zadania zlecone dotyczyły:

- zakupu, dostawy i montażu sześciu stacji meteorologicznych na terenie województwa lubuskiego, zgodnie z warunkami umowy z UMWL nr DW.I.3033.1.2018 z dnia 2 października 2018 r. na dotację celową ze środków budżetu województwa⁸⁹. Zamówienie udzielono w trybie przetargu nieograniczonego (kwota 199,9 tys. zł);
- zakupu i dostarczenia pakietów bioasekuracyjnych dla myśliwych w związku z ASF, zgodnie z umową nr DW.I.3033.1.2020 z 9 czerwca 2020 r. na dotację celową ze środków budżetu województwa (40,0 tys. zł). Wybór wykonawcy poprzedzono zapytaniem ofertowym.

Zadanie ustawowe dotyczyło podnoszenia kwalifikacji osób zatrudnionych w rolnictwie (wyjazd studyjny „Innowacyjne rozwiązania we włoskiej enoturystyce”, zgodnie z umową nr 3/2019 z dnia 3 czerwca 2019 r. zawartej z LODR – kwota 133 tys. zł pochodzące ze środków UE). Wybór wykonawcy został poprzedzony zapytaniem ofertowym.

Wydatki dotyczące bieżącej działalności Izby dotyczyły przede wszystkim wydatków na funkcjonowanie biura Izby.

(akta kontroli str. 379-400)

W LIR nie prowadzono ewidencji wydatków w podziale na zadania ustawowe i zlecone (w zasadach rachunkowości LIR nie sformułowano wymogu prowadzenia takiej ewidencji w podziale na poszczególne typy zadań).

Umowy cywilnoprawne zawarte w okresie objętym kontrolą na realizację zadań:

- zleconych - dotyczyły: organizacji konkursu wieńca dożynkowego podczas XX Lubuskiego Święta Plonów w Babimoście (2018 r.) oraz XXI Święta Plonów w Krzeszycach (2019 r.) – łączna kwota wydatków na realizację ww. zadań wyniosła 7 tys. zł, w tym 1 tys. zł poniesiona ze środków LIR, a pozostała kwota pokryta ze środków otrzymanych z UMWL;
- ustawowych - dotyczyły: doradztwa w zakresie działalności rolniczej, wiejskiego gospodarstwa oraz uzyskiwania przez rolników dodatkowych dochodów (Debata

⁸⁸ Wybranych z pozapłacowej populacji wydatków w latach 2018, 2019, 2020 w sposób celowy.

⁸⁹ I aneksem nr 1 z dnia 21 listopada do przedmiotowej umowy, dotyczącym przesunięcia terminu realizacji zadania z 30 listopada na 10 grudnia 2018 r.

Rolna w roku 2018 i 2019); podnoszenia kwalifikacji osób zatrudnionych w rolnictwie (Warsztaty „Zasoby środowiska naturalnego w rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców obszarów wiejskich” w 2018 r.); Inicjowania działań mających na celu powoływanie i wspieranie zrzeszeń i stowarzyszeń producentów rolnych i leśnych (Konferencja „Przyszłość lubuskiego rolnictwa” w 2018 r.); kształtowania świadomości ekologicznej producentów rolnych (Warsztaty: „Pole i las – dary natury są blisko nas” w 2019 r.); kształtowania i upowszechnianie zasad etyki i rzetelnego postępowania w działalności gospodarczej (wykład w 2019 r.). Łączna kwota wydatków na realizację ww. zadań wyniosła 11,3 tys. zł, w tym 3,8 tys. zł poniesiona ze środków LIR, a pozostała kwota ze środków otrzymanych z UMWL.

(akta kontroli str. 106-116, 190-192, 355-361)

Wydatki związane z zakupem środków trwałych/inwestycjami wystąpiły w 2018 r. Dotyczyły one zakupu i uruchomienia sześciu stacji meteorologicznych wraz z wydatkami towarzyszącymi⁹⁰ na łączną kwotę 336,4 tys. zł (zadanie zlecone) oraz sporządzenia zakupu operatu szacunkowego na kwotę 14,7 tys. zł (dotyczące bieżącego funkcjonowania LIR). Wydatki te szerzej opisano w obszarze pierwszym wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 378)

LIR nie tworzyła spółek ani stowarzyszeń – co opisano w obszarze pierwszym wystąpienia pokontrolnego.

LIR sporządzał corocznie sprawozdania finansowe (bilans, rachunek wyników oraz informację dodatkową) przedkładaną walnemu zgromadzeniu. W każdym roku Zarząd LIR uzyskał absolutorium.

(akta kontroli str. 131-138, 219-312)

2.3. Lata obrotowe 2018 i 2019 LIR zakończył ujemnym wynikiem finansowym wynoszącym odpowiednio: 33 tys. zł i 171 tys. zł. Rok 2020 zamknął się dodatnim wynikiem finansowym w kwocie 165 tys. zł.

Odnośnie do przyczyn uzyskania ujemnego wyniku finansowego w roku 2018 i 2019, Prezes LIR wyjaśnił: *W roku 2018 LIR zakończyła rok stratą, gdyż spowodowane to było spadkiem przychodów oraz wzrostem kosztów rodzajowych. Głównym czynnikiem zaistniałego stanu było zwiększenie wydatków na wynagrodzenia, które wynikały z odejścia pracownika na emeryturę, wypłacenia ekwiwalentu za urlop, zwiększonej nagrody rocznej, wzrostu premii uznaniowej oraz podwyżki pracowniczej, a co za tym idzie również wzrostu m. in. składek ZUS. Strata z działalności w 2019 roku wynikała głównie z tytułu finansowania wyborów do samorządu rolniczego, na które Izba wydatkowała z własnego budżetu ponad 100 tys. zł. Ustawa o izbach rolniczych nakłada na izby zadanie przeprowadzenia wyborów kadencyjnych, na które LIR nie otrzymuje dodatkowych przychodów.*

(akta kontroli str.401-402)

Walne zgromadzenie na posiedzeniu w dniu 29 czerwca 2021 r., dotyczącym m.in. przyjęcia sprawozdania finansowego LIR za 2020 r. nie podjęło uchwały w sprawie zagospodarowania „nadwyżki” finansowej za 2020 r.

(akta kontroli str. 403)

Zobowiązania LIR na koniec lat 2018, 2019 i 2020 wyniosły odpowiednio: 53,7 tys. zł; 44,7 tys. zł i 25,6 tys. zł. Dotyczyły one: zobowiązań z tytułu podatków,

⁹⁰ M.in. dotyczące wykonania ogrodzenia i zasilania elektrycznego.

cel i ubezpieczeń społecznych (odpowiednio: 23,9 tys. zł; 28 tys. zł i 17,3 tys. zł); wynagrodzeń (20 tys. zł; 11 tys. zł i 0 zł); zobowiązań z tytułu dostaw i usług (9,1 tys. zł; 5,7 tys. zł i 6,3 tys. zł) oraz pozostałych zobowiązań krótkoterminowych (0,8 tys. zł; 11 tys. zł i 2 tys. zł).

(akta kontroli str. 243, 278, 308)

W odniesieniu do niewykorzystania środków finansowych LIR, które w badanym okresie wynosiły odpowiednio: w 2018 r. - 820 tys. zł; w 2019 r. - 649 tys. zł; w 2020 r. - 814 tys. zł, Prezes LIR wyjaśnił, iż *wolne środki w poszczególnych latach wynikały z wypracowanych zysków z poprzednich lat. Niski budżet, jakim dysponuje Izba sprawia, iż LIR czuje się zobowiązana do gromadzenia środków finansowych. Ustawa o izbach rolniczych reguluje sprawę terminów wpływu środków z 2% odpisu od podatku rolnego. Pierwsze wpłaty w danym roku wpływają dopiero w terminie 21 dni po ustawowym terminie płatności I raty podatku rolnego, czyli po 15 marca. Tak więc do pierwszej dekady kwietnia w każdym roku Izba nie posiada środków do prowadzenia działalności, a zatem gromadzenie funduszy w roku poprzedzającym uznaje się za niezbędne. Ustawa nakłada również na izby rolnicze obowiązek przeprowadzenia wyborów, które finansowane są ze środków własnych tych izb. Przy niewielkim budżecie, jakim dysponuje LIR, nie ma możliwości przeprowadzenia wyborów z wpływów, jakie uzyskuje w ciągu jednego roku, stąd też środki gromadzone są przez kilka lat. Odkładanie funduszy w ramach oszczędności ma również uzasadnienie w zabezpieczeniu się przed nieprzewidywanymi zdarzeniami, jak np. usuwanie awarii, remonty urządzeń czy pomieszczeń. Dzięki tworzeniu tzw. rezerwy dla bezpieczeństwa funkcjonowania środki są efektywniej wykorzystywane, czego przykładem jest chociażby unikanie kosztownych kredytów bankowych.*

(akta kontroli str. 332-335, 401)

W badanym okresie sytuacja finansowa LIR nie była przedmiotem kontroli komisji rewizyjnej, o czym szerzej w punkcie 1.1. niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 118-130)

W badanym okresie walne zgromadzenie Izby corocznie podejmowało stosowne uchwały w sprawie zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego sporządzonego przez zarząd LIR. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w punkcie 1.2. niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 219-312)

2.4. Suma bilansowa środków trwałych Izby, na koniec lat obrotowych 2018, 2019 i 2020 r., wyniosła odpowiednio: 1.101,4 tys. zł; 981,5 tys. zł i 961,5 tys. zł.

Zwiększenie wartości środków trwałych nastąpiło jedynie w 2018 r. (łącznie o 351,1 tys. zł) i wynikało ono z:

- zakupu sześciu szt. stacji meteorologicznych⁹¹ (łącna kwota zwiększenia 336,4 tys. zł – kwestię tych stacji opisano również w pkt 1.2. wystąpienia pokontrolnego);
- wydatków na rozpoczęcie przebudowy budynku Izby przy ul. Batorego w Zielonej Górze (operat szacunkowy na kwotę 14,7 tys. zł)⁹².

(akta kontroli str. 234, 269, 299, 404)

⁹¹ Wraz z dodatkowymi kosztami dotyczącymi m.in. ogrodzenia, zasilania elektrycznego i oświetlenia tych stacji.

⁹² Przebudowa ta nie została rozpoczęta z uwagi na nieuzyskanie kredytu na ten cel.

Nieruchomości Izby stanowiły:

- jedna działka o powierzchni 1304 m² o wartości bilansowej netto, według stanu na koniec 2018, 2019 i 2020 r., 190 tys. zł;
- jeden budynek parterowy⁹³ oraz dwa lokale użytkowe⁹⁴ oraz sześć stacji meteorologicznych, o łącznej wartości bilansowej netto na koniec ww. okresów, 693 tys. zł; 673 tys. zł i 653 tys. zł.

(akta kontroli str. 404-406)

W badanym okresie Izba nie posiadała środków transportu.

(akta kontroli str. 406)

W okresie objętym kontrolą nie zbywano składników majątkowych (Izba nie posiadała zbędnego majątku).

Jedynie, w następstwie zużycia urządzeń biurowych LIR, przekazała do utylizacji urządzenia, które w wyniku eksploatacji zostały wyłączone z użytkowania.

(akta kontroli str. 237-240, 332-335)

Kwestię uchwał walnego zgromadzenia Izby w sprawach dotyczących majątku LIR opisano w obszarze pierwszym wystąpienia (pkt. 1h).

Majątek Izby w ocenie Prezesa LIR, w latach 2018-2020 był wystarczający, a jego stan techniczny odpowiedni, o czym świadczy pełna realizacja zadań Izby.

(akta kontroli str. 332-335)

W latach 2018-2020 LIR korzystała z obcego majątku (spółki „Rolnictwo Lubuskie” sp. z o.o.). W związku z podpisaną umową użyczenia lokalu dla spółki, nie ponosiła żadnych wydatków z tego tytułu. Ponadto LIR podpisała sześć umów użyczenia gruntu z przeznaczeniem na budowę stacji meteorologicznych. Użyczenie gruntów dla LIR było bezpłatne, Izba ponosiła jedynie koszt zużycia energii elektrycznej dotyczące funkcjonowania stacji.

(akta kontroli str. 332-335 ,407-413)

2.5. Walne zgromadzenie oraz zarząd LIR przedstawiały Wojewodzie Lubuskiemu wszystkie podjęte uchwały w latach 2018-2020, w tym w zakresie gospodarki finansowej i majątkowej. Szczegółowe dane zostały zaprezentowane w punkcie 1.6.niniejszego wystąpienia.

W badanym okresie wojewoda lubuski nie wydawał rozstrzygnięć nadzorczych do uchwał podjętych przez organy LIR.

(akta kontroli str. 131-138)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocena działalność jednostki w zbadanym obszarze.

⁹³ Dotyczy budynku przy ul. Batorego w Zielonej Górze.

⁹⁴ Lokal biura Izby w Zielonej Górze oraz lokal biurowy OT w Gorzowie Wlkp.

OBSZAR

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Uaktualnienie statutu LIR.
2. Terminowe przekazywanie uchwał do organu nadzoru.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 9 lipca 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Kontrolerzy
Anna Nowakowska
doradca ekonomiczny

p.o. Dyrektora
Włodzimierz Stobrawa

.....

Dorota Rudnicka-Kawa
specjalista kontroli państwowej

.....